

Kántás Balázs

A POLGÁRI CSENDŐRTARTALÉK ZÁSZLÓALJAK

**SZAKMÁK SZERINT SZERVEZETT
KARHATALMI ALAKULATOK
AZ 1920-AS ÉVEKBEN
ÉS UTÓÉLETÜK**

A POLGÁRI CSENDŐRTARTALÉK
ZÁSZLÓALJAK
SZAKMÁK SZERINT SZERVEZETT
KARHATALMI ALAKULATOK AZ 1920-
AS ÉVEKBEN ÉS UTÓÉLETÜK

Az elektronikus forráskiadvány szerkesztője, a
források közreadója és a bevezető tanulmány
szerzője:

Dr. Kántás Balázs PhD

muzeológus, Magyar Nemzeti Bélyegmúzeum
ORCID-azonosító: 0000-0003-0927-772X

Lektorálta:

Prof. dr. Borsi-Kálmán Béla DSc
nyugalmazott egyetemi tanár, ELTE BTK

ISBN 978-615-6250-78-0

Felelős kiadó: Dr. Zsávolya Zoltán PhD

HORTHY-KORSZAK TÖRTÉNETÉNEK
KUTATÁSÁÉRT TÁRSASÁG
BUDAPEST, 2023

KARHATALMI (CSENDŐRTARTALÉK) ALAKULATOK AZ 1920-AS ÉVEK MAGYARORSZÁGÁN ÉS UTÓÉLETÜK, UTÓDSZERVEIK

Az 1918–1919-es összeomlás és polgárháború utáni időszakban, Horthy Miklós fővezér, későbbi régens államfő és a Nemzeti Hadsereg Budapestre történő bevonulásakor, az 1919-es év végén csak a fővárosban és környékén körülbelül ötven fegyveres alakulat működött, ilyenek voltak többek között az Ébredő Magyarok Egyesületének (ÉME),¹ a korszak befolyásos radikális jobboldali,

¹ Az Ébredő Magyarok Egyesülete az első világháború és a forradalmak utáni Magyarország legbefolyásosabb nacionalista társadalmi egyesülete volt, mely az 1920-as évek elején saját segédrendőri milíciákat, karhatalmi alakulatokat tartott fenn, és határozottan befolyásolta a pártpolitikát is. Tagjai számos hírhedt, antiszemita és irredenta indíttatású bűncselekményt, kisebb-nagyobb terrorcselekményt követtek el. Alapítói és vezetőségi tagjai között számos politikust és befolyásos katonatisztet

lassanként pártszerűen viselkedő társadalmi szervezetének nemzetvédelmi osztályai, az egyesület félkatonai szárnya.

Gyakorlatilag állami jóváhagyással, de szinte állami kontrol nélkül működtek ezek mellett a

találunk, pl. Prónay Pált, Héjjas Ivánt, vagy Gömbös Gyula későbbi miniszterelnököt. Működése csúcspontján tagsága több százezresre volt tehető, elnökei az 1920-as évek elején Szmracsányi György, Eckhardt Tibor és Buday Dezső nemzetgyűlési képviselők voltak. Jelentősége 1923 után, a kormánypártból kiváló Magyar Nemzeti Függetlenségi Párt (Fajvédő Párt) megjelenésével fokozatosan, majd komolyan az 1930-as években létrejövő, részben az egyesület tagjaiból szerveződő, nyugati mintájú magyar fasiszta és nemzetiszocialista pártok megalakulásával csökkent. Az ÉME a különböző radikális jobboldali politikai pártok mellett ezzel együtt egészen 1945-ig működött. Az egyesület töredékesen fennmaradt iratanyaga a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában található: HU-MNL-OL-P 2249-7. sorozat. Ébredő Magyarok Egyesülete. Történetének első éveiről lásd: ZINNER Tibor, *Az ébredők fénykora, 1919–1923*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1989.; valamint: ZINNER Tibor, *Adatok az Ébredő Magyarok Egyesületének 1918. november – 1920. március közötti történetéhez*, Budapest Főváros Levéltára Közleményei, 1978/1, 251–284.

Héjjas Iván főhadnagy, Prónay Pál alezredes vagy Ostenburg-Morawek Gyula őrnagy által vezetett tiszti különítmények (Héjjas és Prónay egyébként az ÉME vezetőségi tagjai is voltak, így különítményeik és az egyesület félkatonai alakulatai között is jelentős átfedés figyelhető meg.) Létezett továbbá a polgári csendőrtartalék nevű karhatalmi alakulat, illetve a közvetve belügyminiszter irányítása alatt álló Állambiztonsági Megbízottak Országos Szervezete,² mint rendszerhű civilekből

² Az Állambiztonsági Megbízottak Országos Szervezete 1919 augusztusában alapított, polgári segédrendőri és titkosszolgálati szervezet volt, melynek a tanácsköztársaság bukása után elsődleges feladata a kommunista szervezkedések figyelése és az esetleges munkássztrájkok letörése volt. A belügyminisztérium irányítása alá tartozott, polgári ruhás, fegyvert viselő, segédrendőri munkájuk mellett polgári foglalkozásukat is tovább űző tagjainak jogosítványai nagyjából a rendőrség jogosítványainak feleltek meg. Az ÁBM 1922 októberében formálisan beolvadt a Nemzeti Munkavédelem szervezetébe, de egy ideig még igyekezett megőrizni önállóságát. Vö. *Jegyzőkönyv az ÁBM és a NMV együttműködésére vonatkozó megállapodásról*, 1922. október 2. Közli: *Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. II. A fasiszta rendszer kiépítése Magyarországon*

szervezett politikai elhárító szerv, akiknek feladata a kommunistagyanús egyének megfigyelése volt – tagjai polgári foglalkozásuk űzése mellett fegyvert viseltek, fegyverhasználati joguk pedig bizonyos körülmények között azonos volt a rendőrségével. Mindezen felül ideiglenes jelleggel volt saját létesítményi, üzembiztonsági rendőrsége, karhatalmi alakulata a vasútnak és a postának (vasúti és postás karhatalom),³ illetve a haderő egyetemi hallgatókból is szervezett kiegészítő karhatalmi, általános rendőri feladatokat ellátó alakulatokat (műegyetemi és tudományegyetemi karhatalmi/csendőrtartalék zászlóaljok).⁴ Működött

1921–1924, forráskiad. KARSAI Elek–NEMES Dezső, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1959, 187–188.

³ Bővebben lásd: SUBA János, *Karhatalmi formációk Magyarországon 1918–1920*, Rendvédelem-történeti Füzetek 2008/18, 131–142.; illetve: SUBA János, *Polgárőrség szervezése 1919–1921*, Rendvédelem-történeti Füzetek, 2018/56, 131–144.

⁴ A többnyire radikális jobboldali egyetemi hallgatókból álló egyetemi karhatalmi zászlóaljakból alakult ki később többek között a Turul Szövetség, a Horthy-korszak legnagyobb radikális jobboldali, politizáló felsőoktatási diákszervezete, amely működése során végig erős félkatonai jelleggel

továbbá egy egészen 1921-ig egy polgári személyekkel szemben is rendőri jogosítványokkal rendelkező – a tiszti különítményekkel egyébként ugyancsak szoros átfedésben lévő – katonai nyomozóhatóság, a Honvédelmi Minisztérium ügynevezett T-osztálya is, tehát az a furcsa helyzet állt elő, hogy a rendőrség, a csendőrség és egyéb kiegészítő karhatalmi alakulatok mellett voltaképpen a hadseregnek is volt egy önálló rendvédelmi apparátusa, elsősorban politikai rendészeti feladatokat ellátó rendőrsége.⁵

Ez a zavaros, rendvédelmi célú fegyveres testületekben igen gazdag, bár mindezért rendvédelem-történeti szempontból mindenképpen felettébb érdekes időszak és a gyenge

mutatott, és szoros kapcsolatot tartott fenn a haderővel is. Lásd: KEREPESZKI Róbert, *A Turul Szövetség 1919–1945. Egyetemi ifjúság és jobboldali radikalizmus a Horthy-korszakban*, Máriabesenyő, Attraktor Kiadó, 2012.

⁵ Bővebben a szervezet történetéről lásd: KOVÁCS Tamás, *A Honvédelmi Minisztérium „T” Szervének létrejötte és működése, avagy elhárítás és kémkedés az I. világháború végétől a bethleni konszolidációig*, Budapest, Nemzeti Közszerződési Egyetem, 2020.

kormányzati hatalom természetesen lehetőséget adott önjelölt civilek, bár elsősorban valóban katonaviselt, első világháborús veteránok, leszerelt katonák számára is, hogy különböző irreguláris katonai alakulatokhoz csatlakozzanak, és egyúttal hatósági jogosítványokkal ruházzák fel saját magukat.

Míg a Tanácsköztársaság összeomlását követő időszakban Horthy és kormánya még támaszkodott ezekre az alakulatokra a jobboldali kormányzat hatalmának megszilárdítása érdekében, addig a fővezér államfővé történő megválasztása után a kontroll nélkül működő szabadcsapatok tevékenysége már kifejezetten súlyos károkat okozott az élet normalizálására és az ország konszolidálására törekvő politikusoknak.⁶ Némelyik katonai alakulat tevékenysége már lassan

⁶ A Nemzeti Hadsereg tiszti különítményeiről a frissebb szakirodalomból lásd bővebben: KOVÁCS Tamás, *A Nemzeti Hadsereg és a tiszti különítmények*, in *Csoportosulás, lázadás és a társadalom terrorizálása. Rendészettörténeti Tanulmányok 2.*, szerk. JÁMBOR Orsolya Ilona–TARJÁN G. Gábor, Budapest, Rendőrség Tudományos Tanácsa, 2019, 151–172.

kifejezetten az ellen az államrend ellen irányult, amelynek helyreállítását és megvédését a működése eredetileg célozta volna.⁷

A Magyar Királyi Posta a trianoni békeszerződés tragikus, igazságtalanul nagyarányú terület-elcsatolásai után végül értelemszerűen elveszítette a zágrábi, a pozsonyi, a kassai, a nagyvárad, a kolozsvári és a temesvári postaigazgatóságot, illetve egyes részeit, eszköz- és pénzállománya nagy részét.⁸ Ugyanakkor számos postai alkalmazott menekült át a csonka Magyarországra az elcsatolt területekről, akiknek a magyar állam próbált megélhetést és lakhatást biztosítani, és igen nagy szolidaritással viszonyult hozzájuk. A forradalmi és polgárháborús időszak és az óriási nehézségekkel járó helyreállítási munkák után az 1920-as évek közepére nagy nehézségek árán sikerült újjászervezni a magyar királyi postaszolgálatot és szolgáltatásait.

⁷ Vö. ZINNER Tibor, *Az ébredők fénykora, 1919–1923*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1989, passim.

⁸ VAJDA Endre: *A posta története*, Budapest, Közlekedési és Dokumentációs Vállalat, 1967, 360–373.

1919-ben és 1920-ban az egyéb karhatalmi formációk mellett a Magyar Királyi Posta és a Magyar Királyi Államvasutak is önálló karhatalmi alakulatokat tartottak fenn, amelyek saját belső rendvédelmi szerveikként funkcionáltak, noha formálisan a haderő alárendeltségében működtek. A jelenség persze egészen az első világháborúig, vagy még régebbre nyúlt vissza. Nem véletlen ugyanis, hogy a nagy fegyelmezettséget és precizitást igénylő szakma szinte a kezdetektől fogva félkatonai jellegű szervezetként működött, szigorú alá- fölérendeltségi viszonyokkal, egyenruhás személyzettel – bizonyos postai tisztviselőknél még szolgálati lőfegyvere is volt (a postamesterek egyébként küldemény- és létesítményvédelmi céllal már Európa több országban korábban is viseltek lőfegyvert), és bizonyos helyzetekben a rendőrséghez és a csendőrséghez hasonló rendvédelmi jogosítványokkal is rendelkeztek a postai küldemények és szállítmányok védelme érdekében.

Már ekkor világossá vált a haderő, a rendvédelem és a posta, mint félkatonai jellegű állami szolgáltató igen szoros kapcsolata.

Miként Suba János rendvédelem-történész írja hiánypótló tanulmányában:

„Az I. világháború utáni őszi irózsás forradalom és a magyarországi tanácsköztársaság meggyengítette a magyar államot, melynek az újjászervezését az ország vezetése a trianoni békediktátum létrejöttét megelőzően elkezdte. A polgári magyar állam helyreállításának fontos része volt a közrend és közbiztonság helyreállítása és fenntartása. E folyamat részét alkotta a polgárőrség létrehozása. Az állam vezetése potenciális karbatalmi erőként kívánta a milícia jellegű szervezetet kiépíteni. A szervezés 1920-ban elkezdődött és jó ütemben folyt. A trianoni békediktátum által létrehozott körülmények azonban nem tették lehetővé, illetve szükségessé a szervezet működését. Az antant ugyanis nem bizonyult szűkmarkúnak a magyar rendvédelmi testületeket illetően. Ezért a magyar kormány inkább ezeket fejlesztette abehelyett, hogy milícia rendszerű karbatalmat épített volna ki. A rendvédelmi testületek ugyanis egyben lehetőséget biztosítottak arra is, hogy azokban valamilyen formában bújtatott katonai erőket hozzanak létre, illetve a Magyar Királyi Honvédség

jövőbeni képességeinek gyarapítását biztosító szervezeti és szellemi csírákat alakítsanak ki.”⁹

Ebből kifolyólag igen érdekes és fontos rendvédelem- és hadtörténeti tény, és a posta-, a rendvédelem- és hadtörténet szoros kapcsolódási pontjaira mutat rá jól, hogy a Horthy-korszak első éveiben postás és vasutas karhatalom is működött, amely egyszerre volt a Nemzeti Hadsereg, később Magyar Királyi Honvédség névre hallgató, új magyar haderő kiegészítő, rendőri jellegű szolgálatot ellátó alakulata, illetve a vasút és a posta fegyveres biztonsági őrsége, létesítményi rendőrsége. Ekkor a haderő és a rendvédelmi szervek nagy hasznát vették annak a ténynek, hogy a posta és a vasút a kezdetektől alapvetően félkatonai szervezetként működött, és az első világháború során is igen nagymértékben a haderő logisztikai jellegű csapatnemeként, katonai

⁹ Lásd bővebben: SUBA János: *A polgárőrség szervezése 1919-1921*. Rendvédelem-történeti Füzetek, 2018 (56). pp. 131–144. <http://real.mtak.hu/93534/>, letöltés ideje: 2023. augusztus 11.

céloknak alárendelve funkcionáltak. A fennmaradt adatokból egyébként pontosan tudható, hogy a két egyetemistákból szervezett karhatalmi zászlóalj, a tudományegyetemi és a műegyetemi csendőrtartalék zászlóalj létszáma 1569 és 2020 fő volt. A vasúti karhatalmi (csendőrtartalék) zászlóaljban 620 fő teljesített szolgálatot, míg a postai csendőrtartalék zászlóalj létszáma 2001 fő volt.¹⁰ A létszámadatok egyébként elsősorban a Nemzeti Hadsereg fennmaradt, gyorsan változó hadrendjeiből rekonstruálhatók, ám az már nehezebb kérdés, az adott alakulatok milyen cselekményekben vettek részt, tagjaik konkrétan mit csináltak a konszolidáció első egy-két évében...

Itt érdemes talán néhány mondatunk szólnunk a felsőoktatási karhatalmi zászlóaljokról, amelyek története és genezise jobban feldolgozott és nyomon követhető, mint például a postai és a vasúti csendőrtartalék alakulatoké. Az egyetemi karhatalmak genezise 1919-re tehető, amikor a Tanácsköztársaság összeomlása után felélénkültek

¹⁰ SUBA János, A Nemzeti Hadsereg csendőralakulatai 1919–1921, *Közép-európai Közlemények*, 2015/4, 47–60, 54.

a nacionalista egyetemi hallgatói mozgalmak, Velcsov György ifjúsági vezető pedig létrehozta az orvostanhallgatókból álló medikus zászlóaljat.¹¹ Ez az organizáció egyszerre funkcionált a berendezkedő új kormányzat hatalmát erősítő, rendvédelmi jellegű katonai alakulatként (az egyetemi hallgatók egy jó része egyébként tartalékos katonatiszt és első világháborús veterán is volt), illetve határozta meg magát egyre jobban politizáló ifjúsági szervezetként.¹² Ebben az időszakban jött létre, részben az egyetemista karhatalmi alakulatok bázisán a Horthy-korszak legnagyobb nacionalista (leginkább antiszemita és szélsőjobboldali elveket valló) felsőoktatási ifjúsági szervezete, a Turul Szövetség is, az egyetemi karhatalmak működését pedig már az első időszakban is antiszemita atrocitások kísérték (mindez egyébként sokkal kevésbé volt jellemző a létesítményi rendőrségekként működő vasúti és postai csendőrtartalék zászlóaljakra).¹³

¹¹ KEREPESZKI Róbert, *A Turul Szövetség 1919–1945*, 37.

¹² KEREPESZKI Róbert, *A Turul Szövetség 1919–1945*, 38.

¹³ KEREPESZKI Róbert, *A Turul Szövetség 1919–1945*, 38.

Mivel Friedrich István miniszterelnök kormánya 1919 augusztusában visszaállította a gyülekezési jogot, az egyetemisták egyre inkább politizáló társadalmi szervezetekbe is tömörültek.¹⁴ Gyászos emléke mind az egyetemi karhatalmi zászlóalj, mind pedig az alakuló Turul Szövetség működésének, hogy tagjaik részéről ebben az időszakban mindennapos volt a zsidó származású, vagy legalábbis annak gondolt hallgatótársaik tettleges bántalmazása. Gróf Teleki Pál későbbi miniszterelnök (első ízben 1920. július 19-e és 1921. április 14-e között töltötte be ezt a hivatalt), civilben földrajz professzor és egyetemi vezető egyébként erősen szimpatizált a radikális jobboldali egyetemi ifjúsággal, így az egyetemi csendőrtartalék zászlóaljakkal is, így sajnos elmondható, hogy e meglehetősen felemás tevékenységet végző szervezetek egy erősen antiszemita korszellem közepette a legmagasabb politikai körök támogatását élvezték.¹⁵

A helyzet megítélhetőségét nyilván súlyosbítja, hogy az egyetemi karhatalmi alakulatok

¹⁴ KEREPESZKI Róbert, *A Turul Szövetség 1919–1945*, 39.

¹⁵ KEREPESZKI Róbert, *A Turul Szövetség 1919–1945*, 40.

állami, vagy legalábbis kvázi-állami szervezetek voltak, formálisan a budapesti katonai városparancsnokság és közvetetten a Magyar Királyi Államrendőrség irányítása, de legalábbis felügyelete alatt, tagjaik (segéd)rendőri szolgálatot ellátó személyek voltak, dolguk pedig a forradalmak és polgárháború alatt megingott állami és társadalmi rend helyreállításában való közreműködés lett volna. Ehelyett éppen ők maguk voltak azok, akik hivatalukkal visszaélve az amúgy is instabil rend további destabilizációjához erőszakos cselekedeteikkel hozzájárultak.

Az 1919/1920-as tanév antiszemita közhangulata szülte a magyarországi felsőoktatási intézményekben az úgynevezett „zsidómentes szemeszter”-t, amely a karhatalmi zászlóaljok működésének is egyik legsúlyosabb momentumuma volt. Ennek lényege az volt, hogy az egyetemi csendőrtartalék zászlóaljok segédrendőri szolgálatot ellátó tagjai karonként igazoló bizottságokat alakítottak, amelyek arról döntöttek, hogy bizonyos hallgatók vizsgára és szigorlatra bocsáthatók-e, illetve egyáltalán beiratkozhatnak-e az egyetemre. Az igazoló bizottságok elvileg a kérdéses hallgatók „nemzethűségét” ellenőrizték,

gyakorlatilag viszont az intézkedések leginkább a zsidó származású diákok vegzálását, illetve felsőoktatásból való kiszorítását célozták.¹⁶ Az önkényes antiszemita akciók egyik fő irányítója Törő Sándor diákvezér, a Tudományegyetemi Csendőrzászlóalj parancsnoka, tartalékos honvéd hadnagy volt.¹⁷

Az egyetemi csendőrzászlóaljak működése egyébként titkosszolgálat-történeti szempontból is érdekes momentum, ugyanis tagjaik a rendőrség egyes tisztjeivel együtt úgynevezett D (defenzív) osztályokat alkottak, és elsősorban belsőreakció-elhárítási, politikai rendészeti feladatokat láttak el...¹⁸

Az 1919-1920-1921 során nagy elánnal működő magyar karhatalmi (jórészt a haderő állományába és hadrendjébe sorolt, csendőrtartalék, polgári csendőrtartalék és pótcsendőrr elnevezéssel, amelyek főként azt sugallták, hogy tagjaik nem hivatásos katonák vagy csendőrök) alakulatoknak egyszerre volt deklarált

¹⁶ KEREPESZKI Róbert, *A Turul Szövetség 1919–1945*, 41.

¹⁷ KEREPESZKI Róbert, *A Turul Szövetség 1919–1945*, 42.

¹⁸ KEREPESZKI Róbert, *A Turul Szövetség 1919–1945*, 43.

célja az újonnan berendezkedő, autoriter konzervatív kormányzat hatalmának konszolidációjához való hozzájárulás, valamint a trianoni békeszerződés súlyos fegyverkezési korlátozásainak a kijátszása¹⁹ – 1922-ben és 1923-ban ugyanis az alakulatok katonai jellegét fokozatosan meg kellett szüntetni, ezért formálisan a Magyar Királyi Belügyminisztérium (a vasúti és postás karhatalom esetében pedig közvetve a fenntartó Kereskedelem- és Közlekedésügyi Minisztérium) irányítása alá helyezték őket...²⁰ Az egykori tudományegyetemi csendőrtartalék zászlóaljok tagjainak többsége végül politizáló ifjúsági szervezetekben, elsősorban a már említett Turul Szövetség keretei között találták meg

¹⁹ Lásd bővebben Suba János tanulmányait összefoglaló jelleggel:

SUBA János, Karhatalmi formációk Magyarországon 1918–1920, *Rendvédelem-történeti Füzetek*, 2008/18, 131–142.

SUBA János, A Nemzeti Hadsereg csendőralakulatai 1919–1921, *Közép-európai Közlemények*, 2015/4, 47–60.

SUBA János, Polgárőrség szervezése 1919–1921, *Rendvédelem-történeti Füzetek*, 2018/56, 131–144.

²⁰ Lásd: HU-MNL-OL-K 27- 1921. március 3., 1. napirendi pont. Karhatalmi alakulatok további fenntartása.

helyüket és számításait az új, erősen jobboldali politikai rendszerben.²¹

1921-ben végül gróf Bethlen István, a 20. század talán legnagyobb formátumú magyar politikusa került a miniszterelnöki székbe, megkezdődött az ország gazdasági és társadalmi talpra állítása, a bethleni konszolidációs politika időszaka alatt a karhatalmi alakulatok is lassan felszámolásra kerültek,²² feladataikat a professzionális rendvédelmi szervek vették át, a bennük rendőri/katonai szolgálatot teljesítő, jellemzően katonaviselt postai és vasúti alkalmazottak pedig fokozatosan visszatértek a polgári foglalkozásukhoz, és e minőségükben tudtak az állam és a társadalom nem kis hasznára válni.

A konszenzuálisan *fehérterrom* nevezett, első világháború utáni magyarországi polgárháború és paramilitáris erőszakhullám időszaka után, míg az 1919 és 1921–1922 közötti időszak a „különítményes” jellegű, korlátozott állami irányítás alatt álló katonai egységek működésének

²¹ KEREPESZKI Róbert, *A Turul Szövetség 1919–1945*, 44.

²² KEREPESZKI Róbert, *A Turul Szövetség 1919–1945*, 44–45.

és túlkapásainak, önkényeskedésének, civilek elleni erőszakos fegyveres fellépésének időszaka volt, addig 1922–1923-tól kezdve, a bethleni konszolidáció jegyében az ország különböző területein működő irreguláris alakulatokat, nemzetvédelmi milíciákat, így többek között a Héjjas Iván tartalékos főhadnagy vezette Alföldi Brigádot és az Ébredő Magyarok Egyesületének fegyveres alakulatait Bethlen István miniszterelnök kormánya lefegyverezte és regularizálta, illetve zavaros, a polgárháborús időkre visszavezethető rendvédelmi jellegű jogosítványait, melyekkel 1919 és 1922–1922 között gyakran éltek vissza civilek rovására, és működtettek a belügyi rendvédelmi szervekkel párhuzamos rendvédelmi apparátust, egyértelműen és határozottan megszüntették.

Utódszervként, lényegében ugyanazon személyekből, létrejött ugyanakkor a Belügyminisztérium irányítása alatt álló, Nemzeti Munkavédelmi Hivatal/Nemzeti Munkavédelmi Szervezet nevű, elsősorban a sztrájkok és a munkásmozgalmi szervezkedések letörésére, illetve ezzel párhuzamosan üzembiztonsági feladatok ellátására szolgáló, önkéntes félkatonai szervezet –

kissé anakronisztikusan mondhatnánk, egyfajta *fehér munkásőrség* –, melynek tagjait kézfegyverekkel szerelték fel, és szolgálatban intézkedési, valamint fegyverhasználati joguk a rendőrségével egyezett meg, ezért formálisan inkább rendőri, mint katonai alakulatnak volt tekinthető.²³

Noha az Nemzeti Munkavédelem jelentős harcértékkel nyilván nem bírt, kézfegyverrel felszerelt tagjai pedig legfeljebb belső karhatalmi, esetleg hírszerző-felderítő feladatok ellátására voltak alkalmasak, ám több tíz ezer, a mindennapokban polgári foglalkozást űző, de lőfegyvert birtokló és bizonyos katonai kiképzéssel és előélettel rendelkező, mozgósítható tagja révén jelentősen hozzájárult a trianoni békeszerződés által előírt szigorú katonai korlátozások kijátszásához, ily módon az egykor 100 ezer fő feletti, 1921 után maximum 35 ezer főre apasztott Nemzeti Hadsereg sok státuszát elvesztő egykori

²³ KÁNTÁS Balázs, *A fehér munkásőrség. Tanulmány és források a Nemzeti Munkavédelmi Szervezet történetéhez*. Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, Budapest, 2023. <http://real.mtak.hu/169061/>, letöltés ideje: 2023. augusztus 30.

(néhány esetben irreguláris keretek között működő) katonájának pacifikálásához is.¹² Ebben a felemás, önkéntes rendőri–tartalékos karhatalmi katonai állományban igen sok, több tíz ezer katonaviselt ember, többnyire az első világháború frontjait megjárta és az ellenforradalomban is részt vevő veterán továbbra is hasznosnak, illetve a magyar állam szolgálatában álló személynek érezhette magát. Az 1920-as évek irreguláris katonai alakulatai, tehát lényegében a magyar radikális jobboldali karhatalmi alakulatai részben ezen alakulat keretei között, „megszelídített” formában éltek tovább.²⁴

A Nemzeti Munkavédelem igen nagy létszámú, a Magyar Királyi Honvédség fegyverkezési korlátozások által engedélyezett keretét (35 000 fő) is többszörösen meghaladó fegyveres szervezet volt – míg az 1920-as években a felesküdt tagok száma több tíz ezerre tehető, az 1930-as években már a 200–250 ezret is meghaladta, a segédrendőri milíciának pedig országsszerte összesen 1705 helyi alszervezete

²⁴ Kántás, *A fehér munkásőrség.*

működött. Ez persze nem azt jelenti, hogy ezek az emberek mind egyszerre hadra foghatók voltak, vagy komoly harcértéket képviseltek volna, Magyarország pedig a Nemzeti Munkavédelem felállításával egy, a németek *Fekete Hadseregéhez* hasonló ütőképességgel rendelkező titkos hadsereget épített volna ki a rejtés időszakában. A titkos tartalékos katonai jellegű állományban lévő emberek nagy száma – a tagok a legtöbbször mindössze kézfegyverrel vagy puskával, ha rendelkeztek – megfelelő haditechnikai felszerelés híján önmagában nem tette sokkal ütőképesebbé a magyar fegyveres erőket, az NMV tagjai mindazonáltal belső karhatalmi, kárelhárítási-katasztrófavédelmi, valamint politikai rendészeti jellegű információgyűjtő feladatokra jól alkalmazhatók voltak, így pedig a két világháború közötti autoriter konzervatív kormányzat mindenképpen nagymértékben támaszkodhatott rájuk. A szervezet egyszerre volt segédrendőri, tartalékos katonai, illetve kvázi-állambiztonsági, titkosszolgálati jellegű szerv.

Miként arra a szervezet 1921 és 1926 közötti töredékes történetét feldolgozó Soós László, a jelen tanulmány szerzőjének nyugalmazott

történész-levéltáros kollégája, akinek műve iránt a jelen tanulmány szerzője is tisztelettel adózik, felhívja a figyelmet, az az 1920-as évek közepétől kezdve a Nemzeti Munkavédelmi Szervezet tagjait leginkább különböző elemi csapások, így árvízkatasztrófák elhárítása érdekében is munkába szólították. Ezekben az esetekben az önkéntes tartalékos katonák/segédrendőrök a gátak védelme mellett az anyagi javak mentésében is aktívan részt vettek.²⁵ Ami a szervezet pontos genezisét illeti, ugyancsak Soós László jelzi, hogy az NMV szervezet létrehozásáról szóló rendelet megszövegezését a belügyminiszter által létrehozott szűkebb körű bizottságra bízta. A Magyar Királyi Belügyminisztérium tanácstermében 1921. június 6-án összeülő szakmai bizottság tagjait a belügy-, a honvédelmi- és a kereskedelemügyi miniszter delegálta. Rajtuk kívül jelen voltak még a vasúti- és postai szakreferensek és a városi parancsnokságok képviselői is, ez pedig

²⁵ SOÓS László, A Nemzeti Munkavédelmi Szervezet létrehozása és tevékenységének első évei, 1921–1926, *Levéltári Szemle*, 1979/1–2, 277–291.

igen jól jelzi a szervezet és feladatköreinek összetettségét, tárcaközi irányítását.²⁶

A következőkben érdemes röviden Soós László forrásközlő cikkének bevezető tanulmányát szó szerint idéznem annak igen nagy szervezettörténeti pontossága okán:

„A Budapest és közvetlen környékére terjedő hatáskörrel a Budapesti Központi Nemzeti Munkavédelmi Hivatal létesült. (Budapesten tíz, Újpesten, Kispesten és Erzsébetfalván egy-egy, összesen tizenhárom hivatal tartozott hozzá.) Mindenkori vezetője egyúttal a nemzeti munkavédelem felügyelőjének feladatát is ellátta. Ebben a minőségében valamennyi nemzeti munkavédelmi hivatal és kirendeltség személyzetének felügyeletéről és egyöntetű működésük biztosításáról is gondoskodott.

A vármegyei és városi törvényhatóságok székhelyén, az illető törvényhatóság területére kiterjedő hatáskörrel Vármegyei Törvényhatósági Nemzeti Munkavédelmi Hivatalok, illetve Városi Törvényhatósági Nemzeti Munkavédelmi Hivatalok létesültek, amelyek a fontosabb bánya- és ipartelepeken külön kirendeltségeket állítottak

²⁶ SOÓS László, i. m. 277.

fel. A nemzeti munkavédelmi hivatalok a főispánokkal és a rendőrséggel tartottak fenn szoros kapcsolatot a hatékony együttműködés érdekében.

A Magyar Királyi Országos Szénelosztási Kormánybiztos hatásköre alá tartozó nagyobb szénbányákban kirendeltségek létesültek, amelyek végső soron szintén a belügyminiszter legfőbb felügyeleti hatásköre alá tartoztak, aki ezekben az ügyekben a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértésben járt el.

Az intézmény tisztviselői karát, amely a hivatal vezetőjéből, helyettes vezetőjéből és a beosztott előadókából állt, a belügyminiszter nevezte ki. A hivatal vezetői csak az altiszteket vehették fel munkára, a segéd- és kezelői személyzet kinevezése szintén belügyminisztériumi hatáskörbe tartozott.

A hivatalok tisztviselői karát, segéd- és kezelő személyzetének, valamint az altiszteknek az állományát összesen 310 főre tervezték. Ezek állandó alkalmazottak voltak, akik az állami alkalmazottakhoz hasonló fizetésben részesültek. Rajtuk kívül voltak a „tagok”, akik a munkába szőlítés esetén a tényleges munkát elvégezték.

A nemzeti munkavédelem tagjait az önkéntes jelentkezők közül választották ki. A szervezet „rendes” tagja lehetett az a magyar állampolgár, nemre való tekintet

nélkül, aki a 18-ik életévét betöltötte. Az ún. rendkívüli tagok közé azok a jelentkezők kerülhettek, akik a 18-ik életévüket még nem töltötték be. Ezeket csak könnyebb munkára lehetett beosztani.

A „rendes” tagoknak esküit kellett tenni arra, hogy a szervezet által rájuk kirótt munkát minden körülmények között elvégzik. Külön-külön tartották nyilván azokat, akik az egész ország, illetve a törvényhatóság vagy csak az illető város területén vállaltak szükség esetén szolgálatot.²⁷

[...]

A tagokat feladatuk szerint két csoportba sorolták. Az elsőbe, az ún. üzemcsoportba kerültek a szakképesítéssel rendelkező emberek, akik az üzemben előforduló szakmunkához szükséges elméleti és gyakorlati általános ismereteken kívül az esetleges kisebb géphibák kijavításához is értettek. Ide sorolták még azokat a jelentkezőket is, akik a szakemberek melletti segédmunkák elvégzésére vállalkoztak.

²⁷ SOÓS László, i. m. 278.

A másodikba, az ún. üzembiztosító csoportba azok kerültek, akik a közbiztonsági szervek helyett az üzemek védelmét voltak hivatottak ellátni. Működésük ideje alatt hatósági közegként jártak el.

A munkavédelmi intézmény tagjai munkába állítás esetén az üzem terhére olyan díjszabásban részesültek, mint az a munkás, akit helyettesítettek.

A szervezet tagjainak munkába szólítását általában a belügyminiszter rendelte el. Sürgős esetekben a kirendeltség vezetője az illetékes hatósággal egyetértésben közvetlenül is intézkedhetett. Ilyen esetekben a belügyminisztériumot táviratilag értesíteni kellett.

A kirendeltségek vezetői munkabeszüntetések, valamint egyéb bérmozgalmak esetén a munkaadók és munkások között az ellentétek elsimítása érdekében közvetítő szerepet is vállalhattak.

A tagok munkába szólítása írásbeli felhívás útján történt. Az előre kijelölt gyülekezési helyeken kapták meg a feladatokat. Az intézménynek kezdetben állami alkalmazottak nem lehettek tagjai.”²⁸

²⁸ Soós László, i. m. 280.

A Nemzeti Munkavédelem tagjai az 1920-as években számos alkalommal vettek részt sztrájkok leverésében/letörésében oly módon, hogy a szervezet (többnyire szakképzett) önkéntes tagjai, hatósági védelem alatt a sztrájkoló munkások helyett vették fel a munkát egy időre, amíg a sztrájk véget nem ért, üzembiztosító szolgálatot ellátó tagjai pedig karhatalomként megakadályozták, hogy a sztrájkoló munkások akadályozzák a sztrájktörők munkáját.²⁹ Ebben az értelemben, mint műszaki segédrendőri szerv, a Nemzeti Munkavédelmi Szervezet bizonyos fokú sikereket is elért...

A Nemzeti Munkavédelem kiemelten fontos szerepet töltött be a Magyar Királyi Postánál, mint a postai csendőrtartalék zászlóalj kvázi-utódszerve, erről pedig három igen fontos és érdekes postajog-történeti forrás is fennmaradt. A 48.297 számú, 1929. január 3-án kelt postai rendelet, mely a *A magyar Nemzeti Munkavédelem (N. M. V.) szervezete a*

²⁹ HU-MNL-OL-K 428-9. csomó 1926. XII. 1–4. A magyar királyi belügyminiszter tájékoztató levele Szabóky Alajos államtitkár részére a Nemzeti Munkavédelmi Intézmény 1921–1926 közötti tevékenységéről.

m. kir. postahivatalnál címet viseli,³⁰ igen részletesen szabályozza a Nemzeti Munkavédelem postán belüli szervezetét, a segédrendőri szerv postán belüli feladatait, a tagok beszerzésének és munkába szolításának módját, illetve precíz nyilvántartását, valamint a kötelező negyedévenkénti létszámjelentést, illetve az NMV postai szakágának ügyiratkezelését is. Egy kilenc évvel későbbi, 1938. évi március hó 14-én kelt postai rendelet, amely *A magyar nemzeti munkavédelem szervezete a postánál* címet és a 88.042/11. számot viseli,³¹ lényegében ugyanezt a szabályozást erősíti meg és egészíti ki. Az 1939. július 31-én kelt, *Hatáskörváltás a nemzeti munkavédelem (nmv.) szervezetében* című, 123.083/11. számú postai rendelet³² pedig a posta dolgozóival is közli, hogy a Nemzeti Munkavédelem innentől kezdve nem a belügyi, hanem a honvédelmi tárca

³⁰ Rendeleték Tára a Magyar Királyi Posta részére, 1929/1, 3–7.

³¹ Rendeleték Tára a Magyar Királyi Posta részére, 1938/1, 71–75.

³² Rendeleték Tára a Magyar Királyi Posta részére, 1939/36, 282.

irányítása alá tartozik, így pedig hivatalosan és nyíltan is a haderő kiegészítő alakulatává válik. Ehhez kapcsolódik, hogy ugyanebben az időszakban, 1936-ban fogadta el a magyar parlament az első önálló magyar postatörvényt, az 1936. évi XXXV. törvénycikket a postáról, amely mérföldkőnek tekinthető a magyar posta- és távközlési jogban, és végre egy modern, a kor kihívásait és sajátosságait figyelembe vevő, a társadalmi és gazdasági sajátosságokhoz alkalmazkodó jogszabály kodifikációra került sor. A törvény részletesen szabályozta a postaszolgálat jogait és kötelezettségeit, a hatásköröket egymástól elkülönítette és meghatározta. Rövid postajog-történeti forrásközlésünkben ezt a kodifikációs és intézménytörténeti mérföldkövet közöljük, emléket állítva a magyar postatörténet e jelentős eseményének. A törvény jelentősége többek között abban állt, hogy az addig jórészt csupán szokásjogon alapuló postajog végre törvényi szabályozást kapott. Rendelkezett továbbá abban is, hogy a postaügyet felügyelő miniszter rendeletalkotási joggal rendelkezik a posta működését, belső viszonyait érintő ügyekben. A törvény azt is kimondta, hogy a mindenkori

postaszolgálat üzemeltetése az állam kizárólagos joga és kötelessége, a postai titkok védelem alatt állnak, a postával szembeni díjtarozások adók módjára hajtandók be. A törvény még arról is rendelkezett, hogy magánlevelet abból a célból volt szabad a postai alkalmazottaknak felnyitni, ha azok kézbesíthetetlenek vagy megsérültek, és ezért tartalmuk megállapításra szorul.³³

Ami a magyar Nemzeti Munkavédelem nemzetközi összehasonlíthatóságát és rendvédelem-történeti kontextusba illeszthetőségét illeti, a magyar kormányzat egyértelműen azt egyértelműen a német Technische Nothilfe (kb. Műszaki Gyorssegély Szervezet) az első és a második világháború után sztrájk törő szervezetként indult, de önkéntes katasztrófaelhárító szervvé fejlődött. Végül a nemzetiszocialista hatalomátvételt követő időszakban a műszaki polgári védelem is a szervezet feladatai közé került.³⁴ Ez a szervezet

³³ VAJDA Endre, *A posta története*, 372–373.

³⁴ A Technische Nothilfe német műszaki segédrendőri szerv történetéről lásd bővebben: Andreas LINHARDT, *Die*

egyébként a weimari köztársaság idején ugyancsak a fegyverkezési korlátozások alatt álló német haderő rejtett kiegészítő alakulataként is funkcionált. elsősorban az első világháború utáni haderő mérnöki/technikai egységeinek tagjaiból alakult, majd önkéntes civil szervezetté alakult át, amelyet a Belügyminisztérium jegyzett be. A változást a versailles-i békeszerződés demilitarizációs követelményei tették szükségessé, hogy a Technische Nothilfe jogilag ne minősüljön katonai szervezetnek. Működésének jellege alapján személyi állományának háttere főként konzervatív középosztálybeli volt, de nagy számban voltak köztük diákok, különösen a műszaki tanulmányokat folytató hallgatók is. A weimari köztársaság idején a szervezetet a német munkásosztály fenyegetésnek tekintette, ezért kiváltotta a szakszervezetek, és persze különösen a Német Kommunista Párt ellenszenvét. A szervezet a magyar Nemzeti Munkavédelemhez hasonlóan önkéntes állami segélyszervezetként lépett fel, amikor a sztrájkokat nem lehetett elkerülni, és

Technische Nothilfe in der Weimarer Republik, London, Books on Demand, 2006.

amikor a termelés veszélybe került, a tagjai pedig a villamosenergia-előállítás, az élelmiszeripari és a vasúti dolgozók sztrájkjai esetén munkába léptek a sztrájkoló munkások helyett. A második világháború időszaka alatt a szerv lényegében a német haderő műszaki kiegészítő alakulatává vált, illetve később a polgári védelem és a légoltalom is a feladatai közé került...

A Nemzeti Munkavédelmi Szervezet a rendelkezésre álló adatok szerint formálisan 1939-ben vagy 1940-ben szűnt meg (a főként a Hadtörténelmi Levéltárban fellelhető dokumentumok alapján ez nem egészen egyértelmű, mivel fokozatosan, több lépésben történt a szervezet megszüntetése, pontosabban inkább átstruktúrálása), miután Magyarország az 1938-as győri program keretében deklarálta saját fegyverkezési egyenjogúságát, a Darányi-kormány pedig a második világháborúba való belépéssel párhuzamosan nyíltan is a Magyar Királyi Honvédség jelentős fejlesztésébe kezdett.³⁵ Az

³⁵ Részletesen lásd: DOMBRÁDY Lóránt–TÓTH Sándor, *A Magyar Királyi Honvédség, 1919–1945*, 105–125.; HU-HL-

Nemzeti Munkavédelem tehát lényegében fokozatosan nyíltan beolvadt a reguláris magyar haderőbe, amelynek eredetileg is a rejtett, tartalékos jellegű, ám csekély harcértékkel, leginkább belső karhatalmi, belsőreakció-elhárítási titkosszolgálati, illetve katasztrófavédelmi és műszaki segédrendőri feladatok ellátására képes, nagy létszáma ellenére csekély harcértékkel bíró, kiegészítő alakulataként funkcionált...

VKF-1939-1. oszt. 3463/Eln. A Nemzeti Munkavédelem megszüntetése, 1939. március 11.

**RENDVÉDELEM-
TÖRTÉNETI
FORRÁSOK**

**HU-MNL-OL-K 27- 1919. január 23., 22.
napirendi pont.**

**Karhatalmi szervezetek egységes
szervezetbe való tömörülése a vidéki
rendőrségnek, a csendőrségnek, a
határrendőrségnek és a vasúti
rendőrségnek.**

szék fokozottabb ellenőrzésének gyakoriása végett.

Tudomásul szolgál.

21.

Pénzügyminister ur bejelenti, hogy Beck Lajos kormánybiztos a pénzügyi tárca ternére autótartás elvállalását kérte. Ez évi 108.000 korona terhet jelentene.

A ministertanács a kérést elutasítja ezzel, hogy legfeljebb havi 3000 korona terhet meg nem haladó autófentartásba megy bele.

22.

Belügyminister ur elvi felhatalmazást kér, hogy a vidéki rendőrség, csendőrség, határrendőrség és vasuti rendőrség különböző karhatalmi szervezeteit egységes szervezetbe tömöríthesse.

A ministertanács a felhatalmazást megadja.

23.

Belügyminister ur kérdi, hogy a megszállott területeken a közintézményeknél folytassák-e az építkezéseket.

A ministertanács elhatározza, hogy a szükséges folyósításokat egyelőre fel kell függeszteni.

**HU-MNL-OL-K 27-1919. március 6., 1.
napirendi pont.
Javaslat rokkant karhatalmi osztág
szervezése**

1.

A munkügyi és népjóléti minis-
ter ur jelenti, hogy az Országos Ha-
digondozó Hivatal intézeteiben a ka-
tonai felügyelő különítmények meg-
szüntetése folytán szükségessé vált
az intézetek, valamint az ottlevő va-
gyontárgyaknak fegyveres őrzése, mi-
ért is kéri a ministertanácsot, hogy
az intézeti vagyon őrzése, valamint
az intézetekben a rend és fegyelem
fentartása céljából egy, csupán rok-
kantakból álló, legfeljebb 100 főig
terjedő karhatalmi osztagnak szerve-
zéséhez hozzájárulni méltóztassék.

Ezen rokkant karhatalmi osztag
tagjai szolgálatuk és illetményeik
tekintetében teljesen egyforma elbí-
rálás alá esenek, mint a budapesti
védőrség karhatalmi századai. Ügybe-
osztás tekintetében pedig az Orzá-
gos Hadigondozó Hivatal van hivatva
előttük intézkedni.

A ministertanács hozzájárul.

2.

A Közélelmezési Hivatal veze-
tésével megbízott minis-
ter ur kéri a ministertanácsot, méltóztassék a
közlekedésvizsgálókonyhák akciója foly-
tatására 5·2 millió koronát rendel-
kezésére bocsátani és intézkedni,

**HU-MNL-OL-K 27- 1919. március 8., 3.
napirendi pont.**

**Javaslat fegyverviselési igazolványok
kiadására a III. *karhatalmi* főosztály
munkássága és tisztikara részére**

sék.

A ministertanács hozzájárul.

3.

Az Országos Közélelmezési Hivatalt vezető minister ur kéri a ministertanács felhatalmazását, hogy a III. /: karhatalmi :/ főosztálya 600 főből álló munkássága és 70 főből álló tisztikara részére fegyverviselési igazolványokat végérvényesen kiadhasson.

A ministertanács hozzájárul.

4.

A közlelmezési hivatal vezetésével megbízott minister ur kéri a ministertanácsot, hogy a művelésekre megszabott maximális árakat hatályon kívül helyezni, s e célból a bemutatott kormányrendelet tervezetét elfogadni méltóztassék.

A ministertanács elfogadja.

5.

A közlelmezési hivatal vezetésével megbízott minister ur kéri a ministertanácsot, hogy az Országos Közélelmezési Tanács feloszlását rendelje el, tagjait a megbízatás alól mentse fel és ügykört a hivatali elődje 657/1919. szám alatti rendeletével megalakított új Országos Közélelmezési Tanácsra ru-

**HU-MNL-OL-K 27-1919. március 6., 28.
napirendi pont.
Javaslat a státus és illetmények
összhangzásba hozatalára a karhatalmi
szervezeteknél**

25

25.

Belügyminister ur bejelenti, hogy Sándor Ákos volt csiki főispán, aki hivatali esküjét nem tudta letenni, törvényszerű illetményeinek 1 hónapra való kiutalását kérte.

A ministertanács megadja.

26.

Belügyminister ur előterjesztésére

a ministertanács diftéria-szérum termelő intézet tulajdonosának elszámolásához hozzájárul.

27.

Belügyminister ur Ferenci Sándor és Szilassy József közigazgatási bírósági díjnokoknak XI. fizetési osztályu segédtisztekké való előléptetését javasolja a törvényes alaki képzettségtől való eltekintéssel.

A ministertanács hozzájárul.

28.

Belügyminister ur előterjesztésére

a ministertanács hozzájárul a karnatalmi szervezetek státus- és illetményének összehangzásba hozatalához.

**HU-MNL-OL-K 27-1920. január 28., 1.
napirendi pont.
Bejelentés a budapesti karhatalom
visszaéléseiről**

1.

A pénzügyminiszter úr bejelenti, hogy a budapesti karhatalom az Agrár Bankban előzetes bejelentés nélkül vizsgálatot folytatott. Tiltakozik ezen vizsgálás ellen.

A hadügyminiszter úr megígéri, hogy a vizsgálatot e tárgyban le fogja folytatni.

A miniszterelnök úr ennek kapcsán felemlíti, hogy nyomára jutott annak, miszerint ő ellene is mindenféle gyanúsítások alapján vizsgálatot folytattak az- nál az indokolással, hogy ő a Wienbe szállított kommunistákkal kurírok által állítólag üzeneteket vált.

A hadügyminiszter úr e tekintetben is megígéri a vizsgálatot.

Tudomásul vették.

2.

A pénzügyminiszter úr bejelenti, hogy Gludovátz Pál úr oroszári plébános, mint az "Oroszári létesítendő gróf Henkel Laura félé róm.kath.iskola-alapítvány" gondnoka kéri, hogy az alapítvány nevére szóló 14.741 számú és 195.800 korona névértékű 4 %-os magyar koronajáradék kölcsönkötvénynek, 1919.

**HU-MNL-OL-K 27- 1921. február 16., 5.
napirendi pont.
A rekvirálások körül működő karhatalmi
erő kijelöléséről**

az 1920/21 évi Állami költségvetés XIII. fejezet, 3 cím 2 rovat 2 alrovatán rendkívüli átmeneti kiadásként mint póthitel az előirányzott hitelösszegegen felül lesz elszámolandó.

8

A minisztertanács hozzájárul.

B.

A honvédelmi miniszter ur előterjesztését tesz aziránt, hogy ezt a karhatalmi asszisztenciát, mely a requirálások körül működik ezután ne a nemzeti hadsereg adja, hanem a csendőrség. A belügyminiszterrel ezt a kérdést tárgyalta, s így kijelentheti, hogy a csendőrségnek ilyen célra való felhasználása közbiztonsági szempontból nem aggályos.

A közlekedési miniszter ur hangsúlyozza, hogy a requirálás elengedhetetlenül szükséges és hiszi, hogy meg is fogja találni a módját annak, hogy az eredményes is legyen. Mince tehát semmi kifogása az ellen, ha ezután ezt az odókos tényrt nem a nemzeti hadsereg végzi, viszont azonban kijelenti, hogy a szobona begyűjtése felbőltlenül biztosítandó érdek, s ezért csak úgy hajlandó a honvédelmi miniszter ur előterjesztéséhez hozzájárulni, ha ez a transzformáció zökkenő nélkül végrehajtható, s ha nem lesz

ki téve annak az eshetőséggnek, hogy küzbiz-
tonsági okokból esetleg elvonják tőle a
csendőrkarhatalmat. Eddig a közélalmerzési
minister az eláje rendelt karhatalmat jól
tudta kezelni, kerdi: meg lesz-e ez a
jövöben is ?

Honvédelmi minister ur megnyug-
tatja a közélalmerzési minister urat, hogy
a transformáció március 1-ig simán kereszt-
ül vihető, emiatt tehát eszokolomra nincs
ok; emi a karhatalomnak küzbiztonsági okok-
ból lehetsé esetlegesen elvonását illeti, arra
néve kijelenti, hogy tőle eddig mindössze
alálommal igényeltek két századnyi
karhatalmat egy bányász-patrák elkelésével, -
a kérdésben sem rejlik tehát semmi veszély;
megül ami a karhatalom feletti rendelkezést
illeti, azt a közélalmerzési ministernek ren-
delésileg kell szabályozni, s mag van gyf-
szóva arról, hogy ez sikerülni fog.

A ministertanács a honvédelmi mi-
nister ur elöterjesztését elfogadja.

6.

A közélalmerzési ministerium veze-
tésével megkezdett vallás - és közoktatás-
ügyi minister ur az ország ölmelezési hely-
zetéről tájékoztatja a ministertanácsot.

**HU-MNL-OL-K 27-1920. február 29., 11.
napirendi pont.
Karhatalmi alakulatok szolgálati
kötelezettségének tárgyalása**

kerőikkel szemben megindította. Köstelenségeknek tartja erről a minisztertanácsot tájékoztatni.

Tudomásul vették.

11.

Hadügyminiszter úr bejelenti a minisztertanácsnak, hogy a csendőrtartások kezdének szétbujlani. A 8.000 emberből 4116 csendőrtartásból csak 1.200.-an irták alá a kötelezőnyt. Ilyen körülmények között azon nézetének kell kifejezést adnia, hogy nem lehet bízni a karhatalomban. A rendőrség létszáma is állandóan apad. Az eddig 4.500 embert kitévő létszám helyett ma már csak 2.500 rendőr van csak Budapesten. Nézetét szerint a csendőrséget kellene előszörban erősíteni.

Bejelenti a minisztertanácsnak, hogy a fővezérség részére a rekvirált hán, szálloda havonta két millió koronában kerül az államkincstárnak. Ezenkívül a katonák részére levannak foglalva majdnem az összes szállodák, legújebben egy penzión is kiskarták lakoltatni. Minden tiszt lehetőleg Budapesten akar és nap is beosztást. Rendeletet adott tehát ki, hogy tisztek kaszárnyákban lakjanak.

Helyeslőleg tudomásul vették.

12.

Hadügyminiszter úr feleliti azt is, hogy a bolsevizmus letörése után tisztviselőik körében is megalakult az önkéntes

karhatalmi alakulata. Az egyes minisztériumokban nem igen akarnak szolgálatot vállalni.

Belsőügyminiszter ur szerint a tisztviselőket kötelezni kellene ezen szolgálatra. Indítványozza, hogy mondja ki a minisztertanács a tisztviselőkre nézve a minisztériumok karhatalmi szolgálati kötelezettségét.

A minisztertanács ily értelemben határoz és a szolgálati kötelezettséget egy évi időtartamra állapítja meg.

13.

A hadügyminiszter ur bejelenti, a minisztertanácsnak, hogy hozzá érkezett jelentések szerint Károlyi Mihály, Böhm Vilmos és Hock János jelenleg Pócsenyben tartózkodóknak és tanácskozással folytatnak ezek megbízottakkal. A csehek hajlandók volna Károlyiéknek nagyobb területi engedélyeket is adni, ha Károlyiék vennék át Magyarországon a kormányzást.

Tudomásul vették.

14.

A hadügyminiszter ur bejelenti, hogy a hadseregben a fegyelem ma sokkal gyengébb, mint akkor volt, amikor a hadügyi tárcza vezetést átvette.

Belsőügyminiszter ur megjegyzi, hogy a rendőrség illetményeit egyenlővé kellene tenni a nemzeti hadsereg illetményeivel. Erre vonatkozólag egy konkrét pro-

**HU-MNL-OL-K 27- 1921. március 3., 1.
napirendi pont.
Karhatalmi alakulatok további
fenntartása**

/:Politikai:/

K24
690.

M.T.

(1)

J E G Y Z Ő K Ö N Y V E

az 1921. évi március hó 3.-án Budapesten tartott
MINISTERTANÁCSNAK.

Gróf Teleki Pál

magyar királyi miniszterelnök ur előlétele alatt
jelen voltak:

Dr. Gratz Gusztáv külügyminister,

Gratz Gusztáv

Hegedüs Loránt pénzügyminister,

Hegyesfalmy Lajos kereskedelemügyi minister,

nagyatádi Szabó István földművelésügyi minister,

Vass József vallás- és közoktatásügyi minister,

Belitska Sándor honvédelmi minister,

Benárd Ágost munkaügyi és népjóléti minister,

Tomcsányi Vilmos Pál igazságügyminister.

Jegyző:

bárczinézi Bárczy István dr.
ministeri tanácsos.

K 27

Magyar Nemzeti Levéltár

OKTATÁSOS LEVÉLTÁR

1.

A honvédelmi miniszter úr előadja, hogy a kommunizmus bukása óta Budapest közrendjének és biztonságának fentartásában a magyar királyi államvasut és a magyar királyi posta- és távirás alkalmazottjaiból, továbbá egyetemi ifjabból, katonai vezetés alatt alakított karhatalmak működnek közre. Szolgálatukért a honvédelmi tárca terhére katonai élelmezési adagváltásban és részben, a tényleges szolgálat napjaira, karhatalmi pótdíjban részesülnek.

A polgárőrségek szervezésének és vezetésének a belügyminiszter úr hatáskörébe való átutalása folytán a vasutas, postás és egyetemi karhatalmi alakulatok is csak a belügyministeri tárca terhére volnának továbbra fentarthatók.

Fontos indokok alapján - melyekre az alábbiakban terjeszkedik ki, - ezen karhatalmi alakulatok jelenlegi szervezetükben való további fentartását feltétlenül szükségesnek tartja.

A vasutas karhatalom a pályaud-

varok, a postás karhatalom a posta, táv-
írda és telefonközpontok őrszolgálatát
látja el. Az egyetemi karhatalmi zász-
lóságok oly őrszolgálatokra alkalmaz-
tatnak, melyek végzésére intelligensebb
és megbízhatóbb elem szükséges.

Mindenen szolgálatokra voltaképen
a közrendészeti szervek - a csendőrség
és rendőrség volnának hivatva, de mind-
kettő - sajnos - még oly létszámhiá-
nyokkal küzd, hogy a vasutas, postás és
egyetemi karhatalmi alakulatok által vég-
zett fontos közbiztonsági szolgálatot
még hosszabb ideig nem vehetik át.

Ezzel szemben el nem vitatható
tény, hogy a destruktív mozgalmak min-
denfelé határozottan fokozódnak.

A vasutas karhatalom fentartása
a budapesti pályaudvarokon elharapód-
zott s máig is még napirenden levő lopá-
sok meggátolására, értékesebb szállitá-
nyok kísérésére, vagyis a kereskedelem
zavartalan lebonyolíthatása érdekében
okvetlen szükséges. Fennállása óta 1260
különréle lopást, kocsifeltörést, stb.-t
akadályozott meg. Tagjai főleg menekült
vasuti alkalmazottak, kik szolgálatukat

4
kellő komolysággal kötelességhűen látják el. Megbízhatóságukra nézve legjellemzőbb, hogy tettenérés esetén a vasuti alkalmazottakkal szemben is különbséget nem ismerő szigorral lépnek fel. Az eddig lopáson tettenért 2110 fő egyén közül 144 volt vasuti alkalmazott, ezek közül azonban csak kettő tartozott a vasuti karhatalomhoz.

A postáskarhatalom fentartása a posta- távirda és telefonközpontok őrizete és biztosítása céljából általában a vasutas karhatalomról mondott indokok alapján szükséges.

Az egyetemi karhatalmi alakulatok Budapest közbiztonságának és a keresztény nemzeti eszme védelmének legmegbízhatóbb és leglelkesebb közrendészeti szervei. További fentartásuk a mindegyre erősödő bolsevik és egyéb bérmozgalmakkal szemben a főváros biztonságának s nemkülönben az anyagi támogatásra rászoruló egyetemi ifjúság tanulmányainak zavartalan folytathatása érdekében ma még elengedhetetlenül szükséges.

A vasuti karhatalmi alakulat

9

fenntartása 1921. január hóban kereken 880.000 koronát, a postás karhatalomé 135.000 koronát, az egyetemi karhatalmi alakulatoké 3,300.000 koronát tett ki. Szándéka előadó miniszter urnak az egyetemi zászlóaljok fenntartási költségeit április hó 1-től akként folyósítani, hogy ezen zászlóaljok tagjai ezentul a tényleges szolgálati napokon részesülhetnek az előirt illetékekben, ami által szolgálatuk ellátására nagyobb befolyás lesz biztosítható.

A honvédelmi tárca terhére ezen karhatalmi alakulatok február hó végéig részesülnek illetékekben. Tekintettel arra, hogy ezen karhatalmaknak a honvédelmi tárca terhére való további fenntartása főleg külpolitikai okokból az entente ellenőrző bizottságok-
ra való tekintettel nem ajánlatos, mert ezen még feltétlenül szükséges közbiztonsági szerveket az időelőtti felosztás veszélyének tennők ki, kéri a minis-
tbertanács hozzájárulását, hogy a vasutas, postás és egyetemi karhatalmi zászlóaljok folyó évi március hó 1-ével a belügyminiszter ur hatáskörébe u-

taltassanak át, egyelőre a budapesti ⁶ katonai városparancsnokság, illetve megalakulása után a budapesti rendőrtartalék dandár parancsnokság vezetése, végül az eddig élvezett illetékeiknek a belügyi tárca terhére eső további engedélyezése mellett. A március havi illetékeket egyelőre saját tárcája terhére folyósítja, azonban ezeknek a belügyi tárca részéről való refundálását kell kérnie.

Ezen karhatalmi alakulatok fenntartása a fentjelzett okoknál fogva egyelőre továbbra is feltétlenül szükséges, mert szolgálatuk átvételére a jelenleg szervezés alatt levő budapesti rendőrtartalékdandár még nem áll rendelkezésre.

A pénzügyminister ur kifejti, hogy az egyetemi karhatalmi szervezeteknek megatartását méltán kifogásolni lehet, mert a múltban az egyetemen igen agresszíven léptek fel. Teljesen ahnormisnak tartja azt, hogy a rendőrségen kívül más karhatalmak is fenntartassanak. A postás és vasutas karhatalmi alakulatok további

7
fentartása ellen nincs kifogása, azonban nehezen tudna hozzájárulni az egyetemi karhatalmi alakulatok fentartásához.

A belügyminisztérium vezetésével megbízott igazságügyminiszter úr támogatja a honvédelmi miniszter úr előterjesztését. Utal a mai alnormis viszonyokra, melyek absolute szükségesé teszik az egyetemi karhatalmi alakulatok fentartását. Visszafélések tényleg előfordultak, de már régebbi időben, úgy, hogy ma már nem kifogásolható az egyetemi karhatalmak megtartása. Szociális szempontból is fentartandónak véli ezen karhatalmi alakulatokat, miután nagyrészt így van csak biztosítva a tanuló ifjúság egy részének a megélhetése, amivel szemben azonban a tanuló ifjúság tényleges szolgálatot is teljesít.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr szerint is most már nem kifogásolható az egyetemi karhatalmak viselkedése. A háboruban hosszabb időt szolgáló fiatalemberekből vannak összedílitva és így igen megbízhatók.

Miután nagyrészt hét esztendőn át ka-
tonáskodó emberekből állanak, kéri a
pénzügyminister ur hozzájárulását ah-
hoz, hogy még egy rövid időre ezen
karhatalmi alakulatok fentartassanak.

A miniszterelnök ur is a legha-
tározottabban szükségesnek tartaná e-
zen karhatalmi alakulatok fentartá-
sát. Europa cserben hagyott bennünket
a bolsevizmus előtt is. Annál is in-
kább fentartandónak véli ezen alakula-
tokat, miután nem tudjuk, mit hoz a
tavasz és a nyár Kelet felől.

A kereskedelemügyi minister ur
is e tekintetben ellenkező álláspon-
tot foglal el a pénzügyminister urral
szemben és utal arra, hogy sztrájkok
esetén is a világitás terén, vagy pe-
dig a vízműveknél nagy szolgálatokat
tettek és tehetnek ezen karhatalmi a-
lakulatok. Julius végéig okvetlenül
fentartani kívánná ezen karhatalmi a-
lakulatokat és azontul is, amennyiben
az akkori helyzet ezt meg fogja ki-
válni.

A honvédelmi minister ur előad-
ja, hogy március hó 1-ével restrin-

gálni kell a nemzeti hadsereg létszámát. Jelenleg Budapesten az egész katonai karhatalom 6 és 1/2 zászlóalj-ból áll, a régi 4 gyalogezreddel, 2 lovasezreddel, több tüzérezreddel és technikai csapatokkal szemben. Ezen katonai karhatalom mellett jelenleg Budapesten 3500 főnyi rendőrtartalék dandár van, ebből azonban 2000 rendőr rendes poszton áll és így tulajdonképeni karhatalmi szolgálatra nem használható. Keresni kell tehát a közbiztonság fentartása érdekében is a szükséges pluszt. Nyíltan be kell vallania, hogy amennyiben a pénzügyminister ur nem járulna hozzá előterjesztéséhez, úgy kénytelen volna a vidékről hozni Budapestre karhatalmi alakulatokat, hogy a hiányt pótolja.

A pénzügyminister ur ezután kijelenti, hogy hozzájárul a következő megoldáshoz:

A karhatalmak költségeinek márciusi részlete a pénzügyi tárcát terhelje. Az április, május és júniusi részletek költségei a belügyi és kereskedelemügyi, esetleg a honvédelmi

tárcák között volna felosztva. A ju-⁽¹⁰⁾liusi részlet június végén felveendő és pedig azért, hogy a jövő 1921/22. évi költségvetésbenmár ne szerepeljenek ezen karhatalmi alakulatok.

A ministertanács a pénzügyminister ur által előadott módok mellett hozzájárul a honvédelmi minister ur előterjesztéséhez, egyben pedig kijelenti, hogy ezen ügyet intern dolognak tekinti, miután nem tartaná kívánatosnak ezen kérdésnek a nyilvánossággal való közlését.

2.

A vallás- és közoktatásügyi minister ur bejelenti a ministertanácsnak, hogy a protestáns egyházfelekezetek megkeresték őt az iránt, hogy az eddigi romai katolikus tábori püspök mellett a jövőben a két protestáns egyház részére egy református tábori püspökség is felállíttassék. A két protestáns egyház alternative felváltva adná a protestáns tábori püspököt. Először a református egyház adná a püspököt, akinek székhelye Budapest lenne. Ezen püspök reprezentációs költségeit hajlandó a protestáns egyházak konventje fizetni.

**HU-MNL-OL-K 27- 1921. április 8., 52.
napirendi pont.
A karhatalmi alakulatok fenntartási
költségeinek fedezése**

90
miveltetés, igazságügy és a szűkebbhez ké-
pest a többi ministeriumok képviselőiből a
kivándorlási biztosi hivatal főnökeből, a
Külöldi Magyarok Szövetsége, a Magyar Pénz-
ügyi Syndikátus bevonásával a kivándorlók
és visszavándorlók ügyeinek fentiekben le-
fektetett alapokon való intézésére egy bi-
zottság alakítható, a vegye tudomásul, hogy
a Kivándorlási Tanács védnöksége alatt a
Magyar Pénzügyi Syndikátus és a Külöldi
Magyarok Szövetsége egy altruistikus alapon
működő irodát állítana fel, amely az elől-
említett bizottság legfőbb irányítása és
ellenőrzése mellett a ki- és visszavándor-
lók bizonyos ügyeivel fog foglalkozni és,
hogy az irodába a szűkebbhez mérten kor-
mányhatósági tisztviselők ki fognak rendel-
tetni, végül, hogy az irodát támogatására -
amennyiben annak szükségje felmerülne - egy
millió koronát szándékozik a kivándorlási
alaphól lekötni.

A ministertanács a belügyminister ur
előterjesztését teljes egészében elfogadja

52.

A belügyminister ur előadja, hogy az

egyese kerubalmi alakulatok a honvédelmi mi-
nister ur fenntartásánál 1921. évi március
hó 1-til kezdődőleg március fenntartásánál

Magyar Nemzeti Levéltár

helyeztetlek. Az átvett elemültek költészei 91
1921. évi április hó 1-ével kezdve a belügyi
tárcát terhelik.

Mint hogy az idő rövidsége miatt a
megfelelő hitelösszeg átvételére, illetve ren-
delésére bocsátás keresztül nem lehet, a
honvédelmi miniszter úrral abban állapodott
meg, hogy az átvett elemülteknek az április
hó 10-ig terjedő időre járó költészeit a
honvédelmi tárcsa előlegezi, kikötve azonban
a honvédelmi miniszter úr, hogy az általa már
előlegezett és meg előlegezendő összeget leg-
később április hó első napjaiban a honvédel-
mi tárcának előadó miniszter úr térítse meg.

A folyamatra rendőrtartás, továbbá
a posták, vasutak, a tudományegyetemi és mű-
egyetemi kórházaknak, végül a kereskedelmi-
gyi tárcától átvett révkapitányseg szükségesle-
te az 1921. évi március hó 1-ével 1921. évi
június hó 31-ig terjedő időre a személyi
járandóságoknál 66.743.347 koronát, az álma-
nati kiadásoknál 100.000 koronát, összesen
166.743.347 koronát tesz ki.

Tekintettel arra a körülményre, hogy
a honvédelmi tárcsa az átvett elemültek költi-
ségeit április hó 10-e után előlegezni nem
hajlandó, - továbbá figyelemmel az Ugybbs. fu-
2886 fontos állami érdekekre, kéri a minis-

tertanács beszámolóját ahhoz, hogy a fent 92
revezelt 71.622.199 koronái árcéja ke-
zelésében szárazmódi indokolás kőstalat-
sága mellett - előirányzatnőkül kiadásoként
kiutalványozassa. - 15.

Már most szükségesnek tartja megjé-
gyezni, hogy a kért összeg az előfordulható
kiadásokat - egyrészt a tapasztalati idő, -
márta pedig különösen a folyamatdolgok tar-
tosdájának szükségleteinek az egyszerű ismerete
hiányában - valószínűleg nem fogja teljesen
fedezni.

Magjegyzi végül, hogy a fent részlete-
zett karhatalmi kiadások az államkincstárba
újabb terhet nem róznak, - mivel ezek költségei
az 1920/21 évi költségvetés során a honvédel-
mi tárca keretében már előirányoztattak.

Pénzügyminiszter ur kijelenti, hogy a
kiadások további fedezésére nincs az államkinc-
stárnak anyagi araja, a legelőszervek tartat-
ná, ha ezek a karhatalmi terhelések alakulnak
felozlatának. 3

A belügyminiszter ur javaslatát akként
módosítja, hogy járuljon hozzá a minisztertanács
ahhoz, hogy az április 10-én esedékesé világi
szolgák a honvédelmi miniszter által előirány-
zotassanak, az alakulatok további fenntartása
felől pedig a honvédelmi és pénzügyminiszter

urakkal közbe egyetértesben szándékozik intézkedni.

43
Honvédelmi miniszter ur kijelenti, hogy nem tud nyilatkozni a felől, hogy képes lesz-e az Április hó 10-én való esedéket előlegezni, amennyiben fedezete van kasszárgépei előlegezi a költségeket.

A minisztertanács hozájáról, hogy az Április hó 10-én esedékesé váló esedéket a honvédelmi miniszter ur előlegezze, a különböző alkalmatok továbbbi fenntartására vonatkozólag pedig tudomásul veszi, hogy a belügy, pénzügy és honvédelmi miniszter urak erre vonatkozólag egyetértőleg meg fognak állapodni.-

53.

Belsőügyminiszter ur bejelenti, hogy Károlyi József gróf Fejérmegyei és Csiróky József gróf vas megyei főispánok beadták lemondásukat, de felmentésük iránt egyelőre nem szándékozik intézkedni.

A minisztertanács tudomásul veszi.

54.

A kereskedelemügyi miniszter ur kéri a minisztertanács hozájárólását ahhoz, hogy a vezetése alatt álló kereskedelemügyi társas

**HU-MNL-OL-K 27- 1921. augusztus 5.,
6. napirendi pont.
Az egyetemi karhatalmi zászlóaljok
segélyezése**

a ministertanácsból döntést. Utal arra, hogy a volt közös osztrák-magyar kereskedelmi tengeri lobogó Ierlérésben a piros-fehér-piros osztrák címerrel ellátott részből, Ierlérésben pedig a piros-fehér-zöld színű lobogón elhelyezett kis magyar címerez közös lobogóból állott. Javasolná, hogy a jövőben a magyar tengeri kereskedelmi lobogó a magyar kis címerrel ellátott piros-fehér-zöld színű lobogó legyen.

A ministertanács ekként határoz.

6.

A vallás- és közoktatásügyi minster ur felveti az egyesületi karhatalmi számláljak ~~számláljak~~ ^{számláljak} kérdését.

A pénzügyminister ur igen ellen van annak, hogy a tanuló ifjuság ily címen továbbra is szerélyezésben részesüljön.

A minsterelnök ur utal arra, hogy a ~~mai~~ tanuló ifjuság igen nehéz anyagi helyzetben van. Itt nemcsak karhatalmi számláljak fenntartásáról van szó, hanem arról, hogy illami se-

14

gály nélkül egyetemi ifjuságunk teljesen képtelen folytatni egyetemi tanulmányait.

Utál a középosztály nehéz anyagi helyzetére és kéri a pénzügyminis-ter urat álláspontjának megváltosta-tására.

Nézete szerint egyénileg kelle-ne elbírálni a vallás- és közoktatás-ügyi ministeriumban minden egyes tam-plóifju segélyének kérdését. Egyetemi tanárokból és a Külügyministerium er-re külföldi kijelölt tisztviselőiből ösz-szedlített bizottságnak kellene meg-állapítani minden egyes tanulóra néz-ve a segélyezés mérvét.

A ministertanács elfogadja a minis-terelnök ur által propo-nált megoldási módozatot, a-melyhez a pénzügyminis-ter ur is utólag hozzájárult.

7.

A minis-terelnök ur előadja, hogy a ministertanács folyó évi július hó 1-én tartott ülésén hozott határozat-ával gondoskodott arról, hogy a szer-bek megszállása elől felszabaduló du-nántúli területeken közismert okokból megingott nemzeti érzés felélesztésé-

**HU-MNL-OL-K 27. 1921. augusztus 5.,
28. napirendi pont.
Az egyetemi és műegyetemi karhatalmi
zászlóaljak fenntartása**

raink tudományuk művelésére az adott 79
súlyos viszonyok között - amelyek-
ben munkásságuk anyagi jutalmazá-
sáról szó sem lehet - legalább er-
kölcsei elismeréssel buzdíttassa-
nak, tisztelettel kéri előadó mi-
nister ur a ministertanácsot, méltó-
tassék hozzájárulását adni, hogy
dr. Szinyei Ferencznek az egyetemi
nyilvános rendkívüli tanári címmel
leendő kitüntetése iránt a Kormányzó
Ur Ó Főmáltóságához előterjesztést
tehessen.-

A ministertanács hozzájárul.

28.

A vallás- és közoktatásügyi mi-
nister ur előadja, hogy a békeszer-
ződés ratifikálása miatt hónapokkal
előtt elhatároztuk a különböző
karhatalmaknak felosztását. Ennek kö-
vetkeztében az egyetemi és műegyetemi
karhatalmi zászlóaljakra is kimon-
datott, hogy folyó évi július hó
31-én megszűnnek. Ezek mindegyike kü-
rülbelül 1500 emberből áll és a
fenntartásuk összesen havi 3.300.000
koronába került, amely összeget a
belügyi tárca bocsátotta rendelkezés-

re. A folyó évi július hónapra esedékes 80
Összeget még a múlt költségvetési év
utolsó napjaiban megkapták, hogy a
folyó évi kezelés terhére már ilyen
költséget elszámolni ne kelljen.-

Időközben azonban a honvédelmi
ministeriumban működő tárcaközi nem-
zetvédelmi bizottság azt a javasla-
tot tette, hogy ez a két karhatalom,
mint legmegbízhatóbbak, valamilyen
elfogadható formában továbbra is fenntar-
tassák.- E végből az ifjak beszerel-
tettek az egyetemi és műegyetemi
sportegyesületek tagjaivá, interná-
tusi elhelyezést kaptak a honvédel-
mi minister ur által átengedett IV.
tartalék kórházban,- és az a továb-
bi javaslat, hogy a vallás és közok-
tatásügyi tárca gondoskodjék ösztöndi-
jak nyújtása útján fenntartásukról.-
A maga részéről a karhatalomoknak ily-
módon való fenntartását az érdekeit
ifjuság tanulmányainak lehetővé té-
tele végett és emiatt szociális szem-
pontból is melegen óhajtja. Előadó mi-
nister ur lehetőleg olyan megoldás-
ra törekszik, hogy az ifjuság, amely

nek elhelyezése már biztosított-
nak látszik a honvédelmi minis-
ter által kilátásba helyezett lakta-
nyokban teljes ellátást is kapjon.-
Ha pedig ez biztosítható nem vol-
na, akkor adna nekik Usztündiját.
Mindenesetre pedig gondoskodna arról,
hogy kellő biztosíték legyen arra-
nézve, hogy az ily módon támogatott
ifjúság kellő felügyelet alatt ta-
nulmányait lelkiismeretesen végezze.
Az ellátásokra egy évre kerekén
40.000.000 K. számít. Ebből a műgye-
temi karhatalom /:technische Nothhil-
fe:/céljára a honvédelmi minis-
ter 18.000.000 K.-át tárcája terhére
vállalt, ezért további 22.000.000
koronáról kell gondoskodni.-

Tisztelettel kéri tehát, méltó-
tasságuk határozni a felől, hogy
ezzel az ifjúsággal, amely ma is
együtt van és teljes bizonytalan-
ságban aggódva és türelmetlenül
várja sorsának eldöntését, mi tör-
ténjék ? nevezetesen: 1./ az augusz-
tus hónapra már elkerülhetetlenül
szükséges és sürgősen kiutalandó

3.300.000 K. honnan fedeztessék. 82

2./A két karhatalom javaslata szerinti formában augusztus végén is fennterhető-e, végül 3./ utóbbi esetben a fedezet hogyan irányoztassék elő.- Nésete szerint legcélszerűbben oly módon történhetnék, hogy a tárcája költségvetésében szereplő Testi Nevelés cím előirányzatának a pénzügyminister urnak már javasolt megváltoztatása esetén annak 4.rovatán előirányzott összegből megfelelő rész volna erre a célra felhasználható.-

A ministertanács a közoktatásügyi minister ur utóbb említett javaslatát elfogadja és a szerint határoz.

29.

A vallás- és közoktatásügyi minister ur a köztisztviselők minősítéséről szóló 1883: I. törvénycikk kiegészítéséről készített törvényjavaslatát a következőkben ismerteti: 1.§ Felhatalmaztatik a ministerium, hogy legalább négy évfolyamu egyes oly tanintézetek elvégzését,

**HU-MNL-OL-K 27-1923. április 27., 6.
napirendi pont.**

**A karhatalom egységes vezetésének
szabályozása nagyobb tömegmozgalmak
esetére**

22
az 1-2 rangosztályba sorozott
katonai személyek részére havi
140.000 korona rendkívüli segély
megállapítását kéri.

A minisztertanács hozzájárul.

6.

Honvédelmi miniszter ur meg-
említi, hogy már ismételtlen rámu-
tatott arra, hogy nagyobb arányu,
vagy nagyobb területre kiható bel-
ső mozgalmak esetén erélyes rend-
szabályok csakis egységes irányítás
mellett lehetnek eredményesek.

A minisztertanács egy álta-
lános jellegű, illetőleg nagy ki-
terjedésű szénbányász strájk, va-
lamint egy általános vasutas strájk
esetére máris az egységes vezetés
életbeléptetése mellett döntött.

Ezek a döntések azonban csakis
erre a két speciális esetre vonat-
koznak, s a kérdést általánosan nem
szabályozzák.

Az egységes vezetésre azonban
a múltban máris több ízben szükség
volt nagyobb arányu, vagy országos
mozgalmak elfojtásánál, legutóbb az
1922. év nyarán lefolyt nyugatmagyar-
országi események is újból beigazol-

ták az egységes vezetés szükség-
gát.

Ennek a szükségességnek fel-
ismerése vezette előadó miniszter
urat abban, hogy 1922. július hó 27-
én a miniszterelnök, a belügymi-
niszter és pénzügyminiszter urak-
kal a kérdés szabályozása tekin-
tetében tárgyalásokat kezdjen, me-
lyekbe később az igazságügyminisz-
ter és kereskedelemügyi miniszter
urakat is bevonta.

E tárgyalásoknál két főelv
domborodott ki.

Az egyik főelv az egységes
vezetés szükségességének megállapí-
tása volt.

A másik főelv pedig az, hogy
az egységes vezetés életbelépését
ugy kell szabályozni, hogy az szük-
ség esetén minden késedelem nél-
kül megtörténhessen.

Az ország beálló rendjének ha-
tékonyabb biztosítása végett a kü-
lönböző hatóságok és parancsnoksá-
gok összműködésének hatályosabbá
kell válnia akkor, ha oly nagyobb
mértvű rendbontó események /tömeg-
mozgalmak/ vannak kifejlődőben, ame-

lyek bekövetkezte folytán a rendfentartása, a mozgalom további kifejlődésének megakadályozása és a mozgalom gyors elfolytása előreláthatóan csakis a különféle - jelenleg több minisztérium fennhatósága alá rendelt - karhatalmi erők nagyobb arányú összműködése és összpontosítása által érhető el.

Főként a karhatalmi erők összműködése azonban csakis egységes vezetés alatt képzelhető el.

Az egységes vezetés kimondása azonban nem elég.

Igaz ugyan, hogy az arra hivatott hatóságok a legtöbb esetben a mozgalom kifejlődéséről előzetesen értesülnek úgy, hogy módjukban van az ellenintézkedéseket esetenként megtenni, de gyakori az az eset is, hogy a mozgalmak váratlanul robbanek ki, amikor is a kellő ellenrendszabályok már csak elkésve lesznek alkalmazhatók. Ilyen esetekben a késedelmes cselekvés a közvélemény által is gyengeségnek lesz betudva s nagymértékben hozzájárulhat a mozgalmak további terjedéséhez, sőt azok sikerére is vezethet.

25

Fontos tehát, hogy a megfelelő karhatalmi előkészületek még normális viszonyok között megtéssenek olyképp, hogy adott esetben mindjárt egy a teljes sikert biztosító erő-kifejtés válják lehetővé.

Miután minden karhatalmi ténykedésnél amely a honvédség beavatozását teszi szükségessé, közvetlenül felmerül az összes közreműködő /nem szorosan vett katonai és közrendészeti/ karhatalmak egységes vezetésének eminens szükségessége, még inkább fenáll eme szükségesség nagyobb arányú mozgalmak megfékezésére igénybevett karhatalmak összehívásánál.

Fontos tehát, hogy a szükségesnek felismert egységes vezetés valószínű esetekben mindennemű hosszadalmas formások mellőzésével a lehető legrövidebb idő alatt életbe léptethető legyen.

Ezt a célt az előzetes tárgyalások alapján úgy gondolja előadói miniszter ur megoldandónak, hogy a minisztertanács előzetesen szabályozza az egységes vezetés életbeléptetésének főelveit és az életbeléptetésre a miniszterelnök urnak adja meg a

26
felhatalmazást.

A minisztertanács által előzetesen szabályozandó főelvek tekintetében a következő határozat volna hozandó:

A minisztertanács a különféle karhatalmi alakulatok egységes vezetésének és parancsnoklásának tekintetében a következőket rendeli, illetve az alábbi irányelveket állapítja meg:

1./A különféle karhatalmi erők egységes vezetésének és parancsnoklásának átvétele végett a belügyminiszter a honvédség főparancsnokával egyetértve a miniszterelnökhöz tesz előterjesztést és pedig zendülés, vagy egyéb oly nagyobbarányú tömegmozgalom esetében, amidőn a belügyminiszter és honvédség főparancsnokának véleménye szerint a mozgalom kifejlődésnek megakadályozására, elfolytására és a rend helyreállítására honvéd erő igénybevétele és a különféle karhatalmi erők egységes vezetése és parancsnoklása szükséges.

Ilyen esetek előfordulhatnak lázadászerű forradalmi kitörések, felkelések, valamint ilyen jellegű na-

27

gyobbarányu strájkok stb.alkalmából.

2./Az 1.pontban említett előterjesztés alapján a karhatalmi erők egységes vezetésére az ország egész területére vagy egyes részeire nézve a miniszterelnök adandó alkalommal immár a minisztertanács minden további megkérdezése nélkül ad felhatalmazást.

3./Az egységes vezetést és parancsnoklást a honvédség főparancsnoka gyakorolja.

Ezen felhatalmazás folytán karhatalmakat más polgári hatóság megkeresésének bevárása nélkül is ki rendelhet.

A csendőrség, államrendőrség és folyamőrség részéről karhatalmi erők gyanánt azon osztatok vétetnek igénybe, amelyek végső fokon a belügyminiszter határozata alapján a közbiztonsági szolgálat okvetlen szükséges minimumának ellátása után rendelkezésre állanak.

A rendőrségi karhatalmi osztatok rendes szolgálatuk működési területéről, illetve a csendőrségek szolgálati körzetükből a belügyminiszter engedélye nélkül el nem von-

28
hatók."

Mivel ily határozmány alkalmas arra, hogy az előzőleg megadott felhasználást a gyakorlati kivitelben erőltetés és nagyon sokszor technikeilag is keresztülvihetetlen, ennek felvételét előadó miniszter ur a maga részéről elejtendőnek tartja.

Erre vonatkozólag természetesnek kell venni, hogy mozgó alkalmazásra elsősorban a honvédség alakulatai jönnek tekintetbe, de oly parancsoló szükségesség elől nem lehet elzárkózni, hogy a megoldandó feladatok fontossága és sürgőssége szerint a többi rendelkezésre bocsájtott karhatalmi osztatok is szabad felhasználást nyerjenek.

A karhatalom alkalmazására vonatkozólag általában a "Szolgálati Szabályzat a magyar királyi honvédség számára" I. rész és az "Utasítás a magyar királyi honvéd karhatalmek alkalmazására stb." rendelkezései irányadók, azzal az értelmezéssel, hogy az egységes parancsnoklás időtartama alatt a honvédparancsnokok a fegyveres beavatkozást a közgazgatási hatóság megkeresése nél-

kül, illetve még abban az esetben is, ha az alsó vagy középfoku közigazgatási hatóság más véleményen volna a megjelölt szolgálati könyvekben felsorolt eseteken kívül is a saját felelősségükre elrendelhetik, akkor, ha azt közérdekből haleszt-hatatlanul szükségesnek látják.

Az egységes vezetés és parancsnoklás azonban nem mentesíti a polgári hatóságokat azon kötelezettség elől, hogy karhatalmi igényléseket szükség esetén eszközöljenek és hogy a belrend fenntartásánál közreműködjenek.

4./Az egységes parancsnoklás rendelkezéséből folyik, hogy a nem honvédségi karhatalmak is, ha zárt osztagban lépnek fel, ugyanazon fegyverhasználati szabályokat követik, mint a magyar királyi honvédség.

5./A honvédség főparancsnoka mellett, annak támogatása céljából a karhatalmi erők egységes vezetésére és parancsnoklásának időtartama alatt a belügyminiszter 3 /az orosz főkaptánytól, csendőrség felügyelőjétől és a folyamórság felügyelőjétől/ a pénzügyminiszter 2 /a magyar

királyi vámórségtől és a bányászati közigazgatástól/ és a kereskedelmiügyi miniszter 2 /vasuti és postaszekosztálytól/ kiküldöttje működik közre. Ezek feladata a szükséges felvilágosításokat megadni, a honvédség főparancsnokának a karhatalmi erők egységes vezetéséből és parancsnoklásából folyó rendelkezésnek szellemében a más kormányzati ágakat érintő intézkedések megtételéről gondoskodni és a tett rendelkezésekről és intézkedésekről, valamint a mindenkori helyzetről az érdekelt minisztereket tájékoztatni, illetve nekik jelentést tenni.

Hasonló feladattal a közigazgatási hatóságok és az előbb megnevezett rendészeti területi vezetői a honvéd egyes dandár területén ennek parancsnokával, illetve a honvéd állomás parancsnokokkal állandó érintkezést tartanak fenn.

6./Az egységes vezetés és parancsnoklás érvényességének időtartamára vonatkozólag, illetőleg annak megszüntetése tekintetében a belügyminiszternek a honvédség főparancsnokával egyetértve teendő javaslata alapján vagy enélkül is a miniszter-

eínök határoz.

A minisztertanács az előterjesztés értelmében határoz.

7.

A pénzügyminiszter ur előadja, hogy a vármegyei alkalmazottak létszám viszonyainak szabályozása, illetve az említett alkalmazottaknak megfelelő kiegészítési pótlékban való részesítése tárgyában az 1922. évi február 25-én kelt 2140/M.E. számú kormányrendelet 2 §-a a kiegészítő pótlék mérvének megállapítása végett a vármegyei tisztviselőket bizonyos fizetési osztályokba sorozza, illetve őket úgy tekinti, mintha az egyes fizetési osztályokba tartoznának.

A rendelet 10 §-a a rangsorozást és a kiegészítő pótlékban való részesítést a menekült vármegyei tisztviselőkre is kiterjeszti s ennek a szakasznak harmadik bekezdése szerint az állami közszolgálat bármely ágában véglegesen elhelyezni illetve kinevezni szándékozt vármegyei tisztviselőket úgy kell tekinteni, mintha abba a fizetési osztályba tartoznának, amelynek illet-

A magyar Nemzeti Munkavédelem (N. M. V.) szervezete a m. kir. postahivatalnál. 48.297.

I. Általános ismertetés.

(1) A magyar Nemzeti Munkavédelem (N. M. V.) a magyar állam hivatalos szerve.

(2) A N. M. V. célja a közüzemek, valamint a létfenntartáshoz nélkülözhetetlen közérdekű üzemek és munkálatok zavartalan működésének biztosítása, illetve azok veszélyeztetése esetén a szükséges munkák elvégzése, nemkülönben a munkaeszközök ellen irányuló esetleges támadások elhárítása. Hivatása kiterjed az elemi csapások elleni védekezésre is, sőt feladata lehet az is, hogy zavargások idején a törvényes rend és a közbiztonság fenntartásában is közreműködjenek.

(3) A N. M. V. nem titkos alakulat. Politikától mentesen dolgozik és működése nem irányul egyik társadalmi réteg ellen sem.

(4) A N. M. V. a m. kir. belügyminiszter legfőbb felügyelete és irányítása alá tartozik és a minisztérium VII. közbiztonsági osztálya keretében, mint ennek alosztálya működik.

II. Az N. M. V. szervezett tagozódása:

(1) 1. Budapest székesfőváros és közvetlen környékének munkavédelme közigazgatási kerületenként feloszlik I.—X. ker. kirendeltségre, továbbá a kisperesti, pesterzsébeti, újpesti és nagytétényi kirendeltségekre.

(2) 2. Egyes törvényhatóságok,

(3) 3. fontosabb ipargócponatok és bányák,

(4) 4. közérdekű közüzemek munkavédelme. Ilyenek a posta, vasút és hajózás stb.,

(5.) 5. a műegyetem és tudományegyetem N. M. V. csoportja.

(6) A törvényhatósági (tehát nem postai, hanem vármegyei, illetve városi) n. m. v. hivatalok működési területe a szolgabírói járásoknak megfelelően n. m. v. körzetekre vannak beosztva, melyeknek vezetői a vármegyei n. m. v. hivatalok vezetői által megbízott körzetvezetők.

(7) A körzet további tagozódása az alkörzet, ahova az egyes körjegyzőségek (esetleg több is) területei tartoznak.

III. Munkába szólítás.

(1) Ha a n. m. v. szervezet munkába szólítása szükségessé válik, azt a m. kir. belügyminiszter ír

rendeli el és rendszerint írásban „felhívás“ kézbesítése útján történik.

(2) Minden munkába szólított tag igazolványt kap, melynek alapján feladatszerű működési ideje alatt hatósági közegnek kell őt tekinteni és mint ilyen büntetőjogi védelem alatt áll. Az igazolvány a kordonok átlépésére is jogosít.

(3) "A szervezet tagjai munkábalépésük ideje alatt megfelelő díjazásban részesülnek, úgyszintén baleset és betegség esetére biztosítva vannak.

(4) Ha az igénybevétel szüksége megszűnik, a munkába szólított tagok leszereltetnek.

IV. A N. M. V. szervezete a m. kir. postánál.

(1) A m. kir. posta N. M. V. szervezete az egész országban önálló egységet képez és a központi vezető személyén keresztül közvetlenül kapcsolódik a m. kir. belügyminisztérium VII. N. M. V. osztályához. Ez azt jelenti, hogy a posta tényleges személyzetének tagjai sem Budapesten, sem a vidéken a törvényhatósági (városi, illetve vármegyei) n. m. v. hivatalok létszámába nem szervezhetők be.

(2) A m. kir. posta n. m. v. szervezetének tagozódása azonos a m. kir. posta szervezeti

tagozódásával. Van tehát a postavezérigazgatóságnak, külön a postavezérigazgatóság 8. és 9. (üzemi) osztályainak, a központi számvevőségnek, a központi hivataloknak, az igazgatóságoknak, műszaki felügyelőségeknek, a kincstári és a postamesteri postahivataloknak n. m. v. csoportja.

(3) A postavezérigazgatóságnál működő n. m. v. csoportnak elnevezése: „A m. kir. posta n. m. v. központi csoportja.“ Ennek vannak alárendelve a többi összes postai szervek n. m. v. csoportjai. A központi csoport élén a vezérigazgatóság A (Posta) főosztályának vezetője áll, akinek helyettese a X./I. (személyzeti) ügyosztálynak vezetője. A többi postai szerv n. m. v. csoportjának vezetője az, aki az illető postai szervnek is a vezetője. Minden postai szervnél a n. m. v. ügyek intézésével lehetőleg katonaviselt egyén bízandó meg, mint n. m. v. előadó. Kivételt képeznek a kisebb kincstári és a postamesteri postahivatalok, ahol a hivatalvezető, illetve a postamester személyesen köteles a vezetéssel járó összes teendőket elvégezni.

(4) A n. m. v. ügyeket központi (miniszteri, illetve vezérigazgatósági) hatáskörben 1929. évi január hó

1-től kezdődően a postavezérigazgatóság X./1. (személyzeti) ügyosztálya intézi; a postavezérigazgatóságnak közvetlenül alárendelt postahivatalokra nézve pedig a postavezérigazgatóságnak X./8. (postaüzemi) illetménye X./9. (távíró- és távbeszélő üzemi) ügyosztályai intézik.

(5) A székesfőváros üzemének speciális helyzetére való tekintettel az üzembiztosítás szempontjából a postai épületőrsegek felett — úgy mint eddig — a n. m. v. központi vezető közvetlenül rendelkezik.

(6) A m. kir. posta n. m. v. szervezetének tagja lehet minden oly postaalkalmazott (akár kincstári, akár postamesteri és akár tiszti, akár altiszti, továbbá távirdamunkás, postaküldönc stb. kategóriából való) akinek feltétlen megbízhatóságáról a postai szerv vezetője (főnök, építési osztályvezető, postamester stb.) meggyőződött és az illető nem csupán ideiglenes, — rövidebb időre felfogadott — alkalmazott.

(7) Önkéntes jelentkezés esetén az illetékes postai szerv vezetője (főnöke) bírálja el, hogy az illető egyéni beszerzésre alkalmas-e?

(8) Egyébként a tagokat rendszerint a főnök kellő megismerés után hivatalból szólítja fel a n. m. v.-be való belépésre.

V. A m. kir. posta n. m. v. szervezetének feladata.
A m. kir. posta n. m. v. szervezetének kétirányú feladata van.

(1) 1. Az állami és társadalmi létfenntartáshoz nélkülözhetetlenül szükséges posta, táviró, távbeszélő és rádió hírszolgáltatnak az egész ország területén minden körülmények között való ellátása, esetleges sztrájkokkal szemben is; tehát az üzemellátás és

(2) 2. az üzemnek még az esetleges kűlerőszakkal szemben való megvédése is, vagyis az üzembiztosítás, azaz a postaépületek megvédése.

(3) Az üzemellátásról az illetékes postai szerv (igazgatóság, műszaki felügyelőség, hivatal stb.) vezetője gondoskodik.

(4) Az üzembiztosításról való gondoskodás ellenben 2-féle módon történik, aszerint, amint Budapest székesfőváros területéről, avagy a vidékről van szó. Ugyanis Budapesten, ahol a fontosabb postaépületekben épületőrség működik, az illető épületnek védelméről az ott levő

épületőrség vezetősége, ellenben vidéken a postahivatalok megvédéséről, tehát az üzembiztosításról a törvényhatósági (vármegyei, illetve városi) n. m. v. hivatal (körzet, alkörzet) vezetője gondoskodik.

(5) A budapesti épületőrségek vezetője személyének kijelölése központilag történik. Önként értetődik, hogy ha valamely épületben több különálló szerv (hivatal) működik, abban az esetben az épületőrség vezetője személyének kijelölése iránt külön történik intézkedés.

VI. Munkábaszólítás a m. kir. postánál.

(1) A m. kir. postánál a munkábaszólítást a belügyminiszter úrral egyetértve rendelem el.

(2) Ha valamilyen sztrájk esetén a m. kir. posta n. m. v. szervezete munkábaszólítást kapna, az üzemet ellátó személyzet szolgálatba állításáról az illető helyi postai szerv vezetője gondoskodik.

(3) Az üzembiztosításra a maga részéről is az épületben, illetve annak környékén az előkészületeket megteszi. Egyidejűleg Budapest székesfőváros területén az épületőrség vezetősége azonnal gondoskodik az üzembiztosító osztagoknak a saját épületben levő szervek

(hivatalok) létszámából állandóan kijelölve levő tagokból való összeállítása és az őrhelyekre való kirendelése iránt. Vidéken a postai szerv vezetője a legrövidebb úton megkeresi a törvényhatósági n. m. v. hivatal (körzet, alkörzet) helyi vezetőjét a nyugalmi időben előre megállapított őrségnek kirendelése iránt.

(4) Munkába szólítás idején az üzem ellátása, illetve a körülmények kényszerítő behatása alatt meghatározandó szükségforgalom megállapítása és lebonyolítása érdekébenkülönleges intézkedések lépnek életbe.

(5) A szükségforgalom lebonyolítására nézve a szükségszolgálati beosztás az irányadó, melyet minden vezető már most a nyugalmi időben elkészítve a n. m. v. iratok között megőrizni köteles. Ezt az ellenőrzéssel megbízott kiküldöttek időnként felülvizsgálni tartoznak.

(6) Fontos érdeke a posta vezetőinek, hogy a törvényhatóság n. m. v. szervének helyi vezetőjével már most — nyugalmi időben — megismerkedjenek és az összeköttetést azzal állandóan fentartsák. Ha pedig a törvényhatósági n. m. v. hivatal vezetője, avagy ennek megbízottja a postahivataloknál a biztonsági intézkedések

ügyében látogatást tesz, kellő igazoltatás után; részére a postahivatalok a felvilágosítást adják meg.

(7) A székesfővárosban és vidéki nagyobb városokban, ahol több postahivatal működik, a szükséghez képest a kisebb postahivatalok működését szüneteltetem. Budapesten erre nézve központilag intézkedem, vidéken pedig az illetékes postai igazgatóság saját hatáskörében rendelkezik.

VII. A beszerzés módja:

(1) A N. M. V.-be való beszerzéséskor az érdekelt egyénnel az n. m. v. szervezetnek, a szervezet nemes céljának és hazafias feladatának ismertetése után a n. m. v. kötelezvényt kell kitöltetni és az esküt vele letéetni. Az eskü mintája, illetve az eskü letevésére vonatkozó jegyzőkönyv az újabb nyomtatványon a kötelezvény túloldalán van.

(2) E két okmányt gondos kitöltés és lebélyegzés után a kincstári szervek maguk őrzik meg, a postamesteri hivatalok pedig az igazgatóságokhoz terjesztik fel.

(3) A beszerzéséskor minden egyes tag részére a belügyminisztérium által újabban kiadott zöldesszínű igazolványt kell kiállítani. Ezeket az igazolványokat a postai kincstári szerv főnöke írja

alá; az ügymenet egyszerűsítése céljából ezeket ellenőrző aláírás végett most már nem kell többé a posta n. m. v. központi vezetőségéhez felterjeszteni. A postamesteri hivatalok személyzetének igazolványait a beszerző biztos, illetve ha a postamesteri alkalmazott beszerzése a postamester útján történik, azt az I. osztályú postahivataloknál a postamester, kisebb postamesteri hivatalok személyzetének igazolványait pedig az illetékes postaigazgatóság vezetője, avagy helyettese írja alá.

(4) Az új zöldszínű igazolványok hátlapjára nem szükséges az illető egyén fényképének felragasztása, mert a postaszemélyzetnek az a része, amely vasúti arcképes igazolvánnyal, illetve arcképes postakiadói igazolvánnyal rendelkezik, ezzel igazolhatja magát az n. m. v. igazolvány egyidejű felmutatása mellett. Ezek igazolványainak hátlapján tehát az arckép helyére egyszerűen az arcképes igazolvány számát kell odaírni. Természetesen meg kell jelölni azt, hogy Máv. vasúti, avagy postakiadói arcképes igazolványról van szó.

(5) Akinek pedig nincs ilyen arcképes igazolványa, ennél a beszerző egyén az igazolványt a hátlapon

az illetővel aláírhatja és ezt az aláírást a következő záradékkal hitelesíti: „Az igazolvány tulajdonosának személyazonosságát és az aláírás valóságát igazolom. Kelt . . . 19 . évi hó . . - án.“ Aláírás és bélyegzőlenyomat sohase maradjon el e záradék mellől.

(6) Az igazolványokat számozás végett egyébként az igazgatóságokhoz fel kell terjeszteni, mely alkalommal az igazgatóságok az igazolványokat a kiállítás helyességére nézve felülvizsgálják. Ennek megtörténte után az igazgatóságok (műszaki felügyelőségek a vonalfelvigyázóként) az igazolványokat a postamesteri hivataloknak visszaküldik.

(7) Az igazolványt az összes postai szervek, amelynél az illető tag postai szolgálatát teljesíti, tehát ahol az illető beszervezve is van, ennek a tagnak pontos lakcímével és az igazolvány számával ellátott, de le nem ragasztott borítékban őrzik, hogy azt bármely percben, lezárás után, az illető n. m. v. tagnak kézbesíthessék.

(8) Ugyanebben a borítékban kell tartani az illető tag nevére a munkábaszólításra vonatkozóan kiállított felhívást is, amely nyomtatványt azonnali

jelentkezésre kell kitölteni és a kézbesítés napjával keltezni, így: „Kell: a kézbesítés napján.“

(9) Ugyancsak ebbe a borítékba kell beletenni a tagok részére szóló tudnivalókat is, amely a munkába szólítás esetében való magatartásra vonatkozóan ad a tagnak útbaigazítást.

(10) Mindezekre az iratokra a tag igazolványának számát rá kell írni és az ezeket tartalmazó borítékokat a postahivatalok (szervek) vezetői az egyes tagok pontos lakcímével ellátva, a gyors és akadálytalan kézbesítés érdekében kézbesítőjárásonként rendezve, tartoznak mindenkor készen kéznél tartani.

(11) Munkábaszólítás esetén a hivatal főnöke ezeket a felhívást stb. tartalmazó borítékokat a szolgálatban lévőknek késedelem nélkül átadja, a szolgálatban nem lévőknek pedig azonnal a lakására kézbesítetteti.

(12) A felsorolt nyomtatványokat a m. kir. posta n. m. v. központi vezetősége küldi szét és a pótlást is onnan kell kérni. Kivételesen sürgős szükség esetén a vidéki postahivatalok ily nyomtatványokért a területileg illetékes törvényhatósági n. m. v. hivatalhoz fordulhatnak, de csak azok a postahivatalok, amelyek székhelyén

törvényhatósági n. m. v. hivatal működik. Különbön pedig azokat a postahivatalok a felettes igazgatóságuktól kérik.

VIII. Nyilvántartás.

(1) Minden egyes postai szerv (igazgatóság, műszaki felügyelőség, hivatal stb.) tartozik a n. m. v.-be beszervezett, tényleges szolgálatot teljesítő létszámról pontos kimutatást készíteni és azt a n. m. v. okmányokkal együtt gondosan megőrizni. A kimutatás rovat: folyószám, név, állás, születési év, lakás (ucca, házszám), n. m. v. igazolvány száma, észrevétel.

(2) Budapesten külön nyilvántartást kell készíteni az üzemi és külön az üzembiztosító létszámról.

(3) Az egyének a hivatali rangsor szerint sorolandók fel a kimutatásokban. Elöl a tisztviselők (férfiak, azután a nők) s azután az altisztek (férfiak, esetleg, nők) következnek.

(4) Vidéken az üzemi és üzembiztosító létszám külön csoportosítása felesleges, mert ott az egész létszámot az üzemellátásra veszem igénybe.

(5) Zavarok és visszaélések elkerülése végett az igazolványszámokról az igazgatóságok, műszaki felügyelőiségek és központi hivatalok olyan külön

nyilvántartást készítsenek, mint a postatakarékpénztári betétkönyvecskékről szokás. Az egyes ilyen szervek a részükre kiutalt sorszámokat írják be a most készítendő kimutatásba, tekintet nélkül arra, hogy jutott-e a részére annyiigazolvány-nyomtatvány és hogy még annyi beszervezett tagja nincs is. A számkontingenst most az új zöldszínű igazolványok kiadása alkalmából bőven állapítottam meg azért, hogy egy-egy szerv csak egy csoportbeli sorszámot kapjon.

(6) A nyugdíjas postai személyzetet a törvényhatósági n. m. v. hivatalok tartják nyilván, minélfogva a nyugdíjasok összes n. m. v. okmányait rövid átirattal oda át kell küldeni.

(7) A létszámból elbocsátás vagy elhalálozás folytán törölt személyzet n. m. v. okmányait a kincstári szerv vezetője megsemmisíti, a postamesteri hivatalok az ilyen okmányokat megsemmisítés végett felettes igazgatóságukhoz terjesztik fel. A megsemmisítés folytán felszabaduló sorszámot új tag igazolványának megszámozására fel lehet használni.

(8) A postaigazgatóságok kötelesek a törvényhatósági n. m. v. hivatalokat havonként

tájékoztatni a területükön időközben újonnan beszervezett postahivatalokról, valamint az újonnan megnyílt távíró, avagy távbeszélő központokról (esetleg postaügynökségekről, ha t. i. az távbeszélővel egyesítetik), azért, hogy a törvényhatósági n. m. v. hivatalok a náluk levő nyilvántartást kiegészíthessék és főleg, hogy a szükséges üzembiztosító létszám beszerzéséről gondoskodhassanak. Elv ugyanis az, hogy az összes távíró, avagy távbeszélővel egyesített tehát még a III. és IV. osztályú postamesteri hivatalok, sőt postaügynökségek is beszerveztessenek.

(9) Ezek beszerzését a helyszínére rovincsolás végett kiküldöttek tartoznak elvégezni.

IX. Létszámjelentés:

(1) Az összes n. m. v. szervek a beszervezett létszámról negyedévenként: január, április, július és október hó 5-ig létszámjelentést és n. m. v. változási kimutatást tartoznak felettes hatóságaikhoz felterjeszteni avégből, hogy azoknak a m. kir. posta n. m. v. központi vezetőségénél összefutó adatai alapján, a belügyminisztériumot a pontos létszámról tájékoztatni lehessen.

(2) A n. m. v. változási kimutatást azért rendelem el, mert különösen a postamesteri postahivatalok nem jelentik a személyzetükben beállott változásokat a beszervezett, de más hivatalhoz távozott n. m. v. tag n. m. v. okmányait (borítékban az igazolvány, a munkába szólító felhívás és a tudnivalók) felettes igazgatóságukhoz nem terjesztik fel, hanem oly n. m. v. okmányokat is tartanak maguknál, amelyek tulajdonosai (kiadók) a hivatal kötelékéből már hónapok óta eltávoztak. Ez a n. m. v. okmányok elkallódására vezethet, amit pedig a n. m. v. igazolványokkal űzhető visszaélések miatt kerülni kell.

X. Ügyiratkezelés

(1) Az n. m. v. ügyiratokat a m. kir. posta kincstári szervei az általános iratkezeléstől elkülönítve kezelik. Külön n. m. v. iktatót és irattárt tartanak. Ezeket az iratokat az elvi jelentőségű szabályrendeletek kivételével 3 év után selejtezzhetik.

semmisítés végett felettes igazgatóságukhoz terjesztik fel. A megsemmisítés folytán felszabaduló sorszámot új tag igazolványának megszámozására fel lehet használni.

(2) A postaigazgatóságok kötelesek a törvényhatósági n. m. v. hivatalokat havonként tájékoztatni a területükön időközben újonnan beszervezett postahivatalokról, valamint az újonnan megnyílt távíró, avagy távbeszélő központokról (esetleg postaügynökségekről, ha t. i. az távbeszélővel egyesítetik), azért, hogy a törvényhatósági n. m. v. hivatalok a náluk levő nyilvántartást kiegészíthessék és főleg, hogy a szükséges üzembiztosító létszám beszerzéséről gondoskodhassanak. Elv ugyanis az, hogy az összes távíró, avagy távbeszélővel egyesített tehát még a III. és IV. osztályú postamesteri hivatalok, sőt postaügynökségek is beszerveztessenek.

(3) Ezek beszerzését a helyszínére rovincsolás végett kiküldöttek tartoznak elvégezni.

XI. Vegyes rendelkezések.

(1) A m. kir. posta n. m. v. szolgálatát is postai szolgálatnak tekintem, minélfogva ezt a szolgálati ágat is — különös tekintettel annak hazafias nagy jelentőségére — ugyanolyan lelkiismeretes pontossággal kell ellátni, mint a postának bármelyik szolgálati ágát.

(2) E szolgálat ellenőrzését a központi hivataloknál, az igazgatóságoknál és a ker. műszaki felügyelőségeknél központilag a m. kir. posta n. m. v. központi vezetője avagy helyettese, esetleg a belügyminisztérium N. M. V. postaügyi előadójával együtt) és a központi biztosok végzik, a postahivataloknál pedig a most nevezettekén kívül még a hivatali szemlét tartó postaigazgatósági kerületi biztosok is.

(3) A m. kir. posta n. m. v. központi csoportjának mostani vezetője Csath Béla postafőigazgató, a X./A. főosztály vezetője, helyettese pedig Soós Gyula postafőigazgató, a X./I. ügyosztály vezetője.

(4) Az n. m. v. szolgálat részleteire vonatkozóan akár általam, akár a n. m. v. központi vezetőség által eddig kiadott érvényben levő ama rendelkezések, amelyeket a jelen rendelet kifejezetten nem hatálytalanít, ezután is érvényben maradnak.

(5) Végül elvárom, hogy a m. kir. postának minden megbízható alkalmazottja a m. kir. posta n. m. v. szervezetének tagja legyen.

Budapest, 1929. évi január hó 3-án.

**A magyar nemzeti munkavédelem szervezete a
postánál.
88.042/11.**

I. A magyar nmv. általános ismertetése.

1. A magyar nemzeti munkavédelem (nmv.) a magyar állam hivatalos szerve.

2. Az nmv. célja a közüzemek, valamint a létfenntartáshoz nélkülözhetetlen közérdekű üzemek és munkálatok zavartalan működésének biztosítása, illetőleg azok veszélyeztetése esetén a szükséges munkák elvégzése, nemkülönben a munkaeszközök ellen irányuló esetleges támadások elhárítása. Hivatása kiterjed az elemi csapások elleni védekezésre és feladata az is, hogy a zavargások idején a törvényes rend és a közbiztonság fenntartásában közreműködjék.

3. Az nmv. nem titkos alakulat. Politikától mentesen dolgozik és működése nem irányul egyik társadalmi osztály (réteg) ellen sem. 4. Az nmv. a m. kir. belügyminiszter legfőbb felügyelete és irányítása alá tartozik és a minisztérium VII., a közbiztonsági osztálya keretében működik.

5. Végrehajtó szervei az nmv. hivatalok. Ezek közül 4 Budapesten (belvárosi, ferencvárosi, terézvárosi és budai nmv. hivatal), 15 pedig vidéken működik. A vidéki nmv. hivatalok körzetekre, a körzetek pedig alkörzetekre tagozódnak.

6. A nagyobb közüzemek, a posta, a vasút, a hajózás, stb., valamint a fontosabb ipari gócpontok és bányák külön nmv. csoportot alkotnak.

7. Az nmv. szervezet munkába szolítását azletékes miniszter úrral egyetértően a belügyminiszter úr rendeli el. 8. Az nmv. tagok munkába szolítása írásra, „Felhívás“ kézbesítése útján történik. Amunkába szolított tag igazolványt kap, amelynek alapján nmv. működési ideje alatt hatósági kétegnak kell őt tekinteni, és mint ilyen, büntetőjogi védelem alatt áll. Az igazolvány a kordonok átlépésére is jogosít.

II. A posta nmv. szervezetének feladata.

1. A posta nmv. szervezetének két irányú feladata van: az üzemellátás és üzembiztosítás. a) Az üzemellátás az állami és társadalmi létfenntartáshoz nélkülözhetetlenül szükséges posta, távíró, távbeszélő és rádió hírszolgáltatnak ellátása sztrájk

vagy külön rendelkezés esetén. b) Az üzembiztosítás az üzemnek esetleges külerőszakkal szemben való megvédése.

2. Az üzemellátásról az illetékes postai szerv vezetője gondoskodik.

3. Az üzembiztosításról a munkába szólításnak legfeljebb első hat órájára az illetékes postai szerv vezetője, az első hat óra eltelte után általában az illetékes nmv. hivatal (körzet, alkörzet) vezetője gondoskodik.

III. A posta nmv. szervezetének tagozódása.

1. A posta nmv. szervezete önálló egység és a posta vezérigazgatóság II. üzembiztonsági ügyosztályán keresztül közvetlenül kapcsolódik a belügyminisztérium VII. a nmv. osztályához. Ez azt jelenti, hogy a postának tényleges szolgálatban lévő alkalmazottai a nmv. hivatalok létszámába nem szervezhetők.

2. A posta nmv. szervezetének tagozódása azonos a posta szervezeti tagozódásával.

3. A posta nmv. ügyeit miniszteri, illetőleg, vezérigazgatósági hatáskörben (1937. szeptember hó 18-tól kezdve) a IV/11. ügyosztály intézi. Az alárendelt szervek vezetői egyszemélyben nmv.

vezetők is, akik mellett nmv. előadók működnek. Oly kincstári hivataloknál, ahol a személyzet létszáma nem éri el az 50 főt, a hivatalvezető, a postamesteri hivataloknál pedig a postamester személyesen intézi az nmv. ügyeket.

IV. A posta alkalmazottainak beszerzése.

1. A posta nmv. szervezetének tagja lehet a tényleges szolgálatot teljesítő kincstári vagy postamesteri alkalmazott, továbbá postaügynök, akinek alkalmazása állandó jellegű, akit vezetője legalább félév óta ismer és megbízhatónak tart. Általános elv, hogy a kincstári alkalmazottak, valamint a postamesteri hivatalok, sőt a távbeszélővel egyesített postaügynökségek személyzete is beszerveztessék. Különös súlyt kell helyezni a távirdamunkások beszerzésére. Nmv. tagok beszerzését ügyiraton kell intézni. Több nmv. tag egyidejű beszerzése közös ügyiraton intézhető. Nmv. tagságra való önkéntes jelentkezés esetén a vezető bírálja el a jelentkező alkalmasságát. Egyébként a beszerzésre érdemes alkalmazottat a vezető hivatalból szólítja fel a belépésre.

2. A kincstári személyzet beszerzését az illetékes postai szerv vezetője saját hatáskörében intézi.

3. A postamestereket és postaügynököket az igazgatóság a hivatali vizsgálatokra kiküldött tisztviselői útján szervezi nmv. tagokká. A postamester véleményezése alapján ugyanígy történik a postamesteri alkalmazottak beszerzése. Ez utóbbiak beszerzésével az igazgatóság esetről-esetre a postamestert is megbízhatja. Postaküldöncök beszerzése csakis állandónak ígérkező alkalmazásuk esetében indokolt.

4. Beszerzéskor az nmv. szervezetnek, a szervezet céljának és hazafias feladatának ismertetése után a belépő alkalmazottal nmv. kötelezvényt kell kitöltetni és esküt tétetni. Az eskütételről jegyzőkönyvet kell felvenni. Az aláírt és lebélyezett nmv. kötelezvényt és jegyzőkönyvet a kincstári hivatalok maguk őrzik, a postamesteri hivatalok pedig igazgatóságukhoz felterjesztik.

5. Minden új tag részére a belügyminisztérium által kiadott zöldszínű igazolványt kell kiállítani, amely az nmv. tagság igazolására szolgál. A kincstári személyzet igazolványait a hivatalvezető írja alá, a postamesteri személyzet igazolványait pedig az illetékes postaigazgatóság nmv. előadója állítja ki és a postaigazgatóság vezetője írja alá és bélyegzi le.

Az igazolvány fejlécébe „A m. kir. posta“ szavakat kell írni. A kiállító az igazolványt meg is számozza. Ez a szám azonos a beszervezést tárgyaló ügy irat számával. Több alkalmazottnak egy ügyiraton tárgyalt beszerzése esetén az igazolványok ugyanazt a számot kapják.

6. A beszerezett alkalmazott az igazolvány hátoldalára névalírást rávezeti. Ennek valódiságát a vezető (nmv. előadó) hitelesítési záradékkal és bélyegzőlenyomattal igazolja. A postamesteri hivatalok személyzetének névalírást a postamester hitelesíti.

7. Az igazolványon kívül az új tag részére az ugyancsak a belügyminisztérium által kiadott „Felhívás“ nyomtatványt is ki kell állítani. Ez a „Felhívás“ a munkába szólítás parancsát tartalmazza és azonnal jelentkezésre kötelez.

8. Az igazolványt és felhívást pontos lakáscímmel ellátott és nyitvahagyott borítékban kell elhelyezni. Ebbe a borítékba tartozik az „Általános tudnivalók“ nyomtatvány is, amely a munkába szólítás esetében való magatartásra ad útbaigazítást. A helyi postai szerv vezetője e borítékokat, minél gyorsabb kézbesítésük érdekében, Budapesten

kézbesítő hivatalonként, vidéken pedig kézbesítő járasonként rendezve tartja készen.

9. A kötelezvényt és az eskütételről felvett jegyzőkönyvet a borítékba helyezni nem szabad, hanem elkülönítve kell megőrizni.

10. A beszerzéshez szükséges „Kötelezvény“, „Jegyzőkönyv“, „Igazolvány“, „Felhívás“ és „Általános tudnivalók“ című nyomtatványokat a kincstári hivatalok igazgatóságuktól, a beszerzésre jogosított többi szervek a postavezérigazgatóság 11. ügyosztályától igényeljük.

11. A felsorolt nyomtatványok közül az igazolványt és a felhívást átvételi elismervény csatolása mellett kell igényelni és darabszám szerint kell nyilvántartani.

V. A posta nmv. tagjainak nyilvántartása.

1. A postának azok a kincstári szervei, amelyeknél a személyzet létszáma az 50 főt eléri vagy meghaladja, tartoznak az nmv. tagokról nyilvántartás céljaira az eddig vezetett létszámkimutatások helyett kartoték-lapokat kiállítani. Azok a Budapesten vagy annak környékén működő kincstári postahivatalok,

amelyek üzemüket a munkába szólítás egész tartama alatt saját személyzetükkel biztosítják, az üzemellátó és az üzembiztosító nmv. tagok kar Jotéklapjait egymástól elkülönítve csoportosítják. A kartotéklapokat a IV. fejezet 10. bekezdésében foglaltak szerint kell igényelni.

2. Az 50 főnél kisebb létszámú kincstári hivatalok kartotékot nem készítenek, mert csekélyebb létszám nyilvántartására a betűrendbe szedett kötelezvények alkalmasak. Az ily célra is használt kötelezvényekre az igazolvány számát fel kell jegyezni.

3. A postamesteri hivatalok nmv. nyilvántartást személyzetük csekély számára való tekintettel nem vezetnek.

4. Az igazolványok számozásának eddigi rendszere megváltozik, azonban a már kiállított igazolványok sorszáma változatlan marad. Az új igazolványokat a IV. fejezet 5. bekezdésében foglaltak szerint kell számozni. E változással kapcsolatban az nmv. tagok sorszám szerinti nyilvántartását és az nmv. változási kimutatás készítését megszüntetem. A postamesteri személyzet nmv. tagjairól az igazgatóságok hivatalok szerint vezetnek nyilvántartást. Ebben a nyilvántartásban azokat a

beszervezett postakiadókat, akiknek alkalmazásuk nincsen, arra az átmeneti időszakra, amíg ismét alkalmazást vállalnak, illetőleg törlésük folytán a kiadók létszámából kiválnak, külön csoportban kell nyilvántartani.

5. A kincstári személyzet nmv. okmányai annál a szervnél vannak őrizetben, amelynek létszámába az nmv. tag tartozik. Kivétel: a postamesteri hivataloknál állomásozó vonal felvigyázók, akiknek a borítékban elhelyezett okmányait (igazolvány, felhívás és általános tudnivalók) a postamesteri hivatal őrzi.

6. A postamesteri személyzetnek borítékban elhelyezett okmányai a postamesteri hivatalnál vannak, míg a kötelezvényt és jegyzőkönyvet a IV. fejezet 4. bekezdése szerint az igazgatóság őrzi.

7. Kincstári alkalmazott áthelyezése esetén nmv. okmányait haladék nélkül és közvetlenül kell új hivatalához elküldeni; nyugalomba vonulása esetén a lakóhelyére illetékes nmv. hivatal veszi át szervezetébe és ezért nmv. okmányait rövid indokolással oda kell küldeni; elhalálása és elbocsátása esetén nmv. okmányait a vezető megsemmisíti.

8. A postamesteri személyzet nmv. okmányait állomáshely változása, nyugalombavonulás, alkalmazás megszűnése és elhalálozás ese tén a postamesteri hivatalok haladék nélkül felettes igazgatóságukhoz tartoznak felterjeszteni. Az igazgatóságok az nmv. okmányokat állomáshely változása esetén saját kerületen belül az új állomáshelyre, máskülönben az illetékes igazgatóságnak küldik, nyugalombavonulás esetén rövid indokolással a lakóhelyre illetékes nmv. hivatalnak átadják, alkalmazás megszűnése esetén új alkalmazásig, illetőleg létszámból való törlésig megőrzik, elhalálozás, fegyelmi határozattal történt elbocsátás és létszámból való törlés esetén megsemmisítik. 8. A kincstári hivatalok az nmv. tagok számáról évenként egyszer, a január 31-i állapotnak megfelelően, február 5-ig igazgatóságaikhoz, az igazgatóságok, a központi számvevőség, a vezérigazgatóság segédhivatala és a központ alá tartozó hivatalok ugyancsak évenként, február 10-ig a postavezérigazgatóság 11. ügyosztályához létszámjelentést tartoznak felterjeszteni.

VI. Nmv. ügyiratkezelés.

1. A posta kincstári szervei az nmv. ügyiratokat az általános iratkezeléstől elkülönítve kezelik, külön nmv. iktatót és irattárt tartanak. Nmv. ügyszámú iratok, a beszervezést és elvi határozatot tartalmazók kivételével, három év után selejtezhetők.

2. A postamesteri hivatalok az nmv. iratokat az általános iktatókönyvbe iktatják és az elvi határozatok kivételével az általános irattárban őrzik, az nmv. okmányokat és elvi határozatokat pedig a szemlekönyvben tartják.

VII. A posta nmv. tagjainak munkába szolítása.

1. Ha valamilyen sztrájk esetén, vagy külön rendelkezésre a posta nmv. szervezetét munkába szolítom, az üzemet ellátó és biztosító nmv. tagok szolgálatba állításáról az illető helyi postai szerv vezetője gondoskodik.

2. Munkában szolítás esetén az illető helyi postai szerv vezetője a felhívást, igazolványt és az általános tudnivalókat tartalmazó borítékokat lezárja és azok haladék nélküli kézbesítéséről gondoskodik. A munkába szolított nmv. tag jelentkezésekor a vezető a felhívás nyomtatványt bevonja és arra a jelentkezés időpontját feljegyzi. A

munkába szólítás megszűntekor az igazolványt az nmv. tagoktól be kell vonni.

3. Munkába szólítás idején az üzem teljes ellátása a cél. A körülmények kényszerítő hatása alatt azonban a szükségforgalomra vonatkozó rendelkezések lesznek irányadók a mindenkori szükséghez képest. Budapesten és azokban a nagyobb vidéki városokban, ahol több postahivatal működik, a kisebb postahivatalok működése szüneteltethető. Eziránt az illetékes postaigazgatóság saját hatáskörben intézkedik.

4. A várható szükségforgalom lebonyolítására nézve a szükségszolgálati beosztás az irányadó, melyet minden vezető már a nyugalmi időben elkészítve az nmv. iratok között köteles őrizni. A szükségforgalomra, szükségszolgálati beosztásra és tartozékaira vonatkozólag korábban kiadott rendeletek érvényben maradnak azzal a kivétellel, hogy szükségtávbeszélőnévsort nem kell készíteni.

5. A posta általában csak a munkába szólítás első hat órájára gondoskodik saját személyzetével az üzembiztosításról. Néhány budapesti és környéki postahivatal üzemének biztosítását azonban a munkába szólítás egész tartama alatt ellátja. Az üzembiztosítás részletes kidolgozására korábban

kiadott intézkedések érvényben maradnak. 6. Fontos érdek, hogy az illető helyi postai szerv vezetője az illetékes nmv. szerv vezetőjével már nyugalmi időben megismerkedjék, vele az összeköttetést fenntartsa és részére a szükséges felvilágosításokat megadja. Postahivatalok és távbeszélővel egyesített postaügynökségek megnyitásáról, illetőleg megszüntetéséről az igazgatóságok az illetékes nmv. hivatalt értesítsék. Ez abból a célból szükséges, hogy az nmv. hivatalok az üzembiztosítás tekintetében intézkedhessenek.

VIII. Vegyes rendelkezések:

1. Az nmv. ügyek intézését a vezérigazgatóság 11. ügyosztálya, a belügyminisztérium VII. a. nmv. osztálya kiküldöttjének esetleges közreműködésével ellenőrzi.
2. Az igazgatóságok kiküldöttei hivatali szemlék alkalmával az nmv. ügyek intézését minden egyes esetben ellenőrizni tartoznak.
3. A posta nmv. szolgálatára vonatkozólag kiadott eddigi rendeletek hatályukat veszítik, kivéve a szükségforgalom szabályozását, a szükségszolgálati beosztásnak és tartozékainak elkészítését, valamint

az üzembiztosítás részletes kidolgozását tárgyaló rendelkezéseket, amelyeket a VII. fejezet 4. és 5. bekezdésében foglaltak kifejezetten érvényben tartanak.

Budapest, 1938. évi március hó 14-én.

Hatáskörváltás a nemzeti munkavédelem (nmv.) szervezetében. 123.083/11.

A nemzeti munkavédelmi (nmv.) szervezet feletti legfőbb felügyeleti jogkört és irányítást 1. évi július hó kezdetével a belügyminiszter úrtól a honvédelmi miniszter úr vette át. Ennek alapján a nmv. által beszervezett közüzemek, hivatalok és a létfenntartás szempontjából nélkülözhetetlen közérdekű üzemek zavartalan működésének biztosítását, valamint a munkaeszközök ellen irányuló támadások elhárítását, 1. évi július hó 1-étől kezdve a honvédelmi miniszter úr irányítja, ellenőrzi és készítetteti elő. E feladatokat a nmv. eddigi szervezetével hajtja végre. A hivatalok ezt a rendeletet a P. R. T. 1938. évi 11. számában közzétett 88.042/11. sz. rendeletnél jegyezték elő. Budapest, 1939. évi július hó 31-én.

FELHASZNÁLT FORRÁSOK ÉS IRODALOM

Levéltári források

Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára
(HU-ÁBTL)

HU-ÁBTL-4.1. A-434. A magyar hírszerzési
szolgálat 1. kötet (a magyar hírszerzési szolgálat
módszerei 1936-ig).

HU-ÁBTL-4.1. A-686. Etelközi Szövetség.

HU-ÁBTL-4.1.A-650. Összefoglaló. Prónay-
különítmény alakulása és tevékenysége 1919–
1945.

HU-ÁBTL-4.1. A-687. Az 1919-es ellenforradalmi
kormány által megalakított szervezetek (1947).

HU-ÁBTL-4.1. A-718. A Vannay-puccs polgári
személyeinek bírósági töredékanyaga, valamint
kapcsolatos iratok.

HU-ÁBTL-4.1. A-719. Zadravec István tábori
püspök “Hét év a táborban” című naplója
dokumentumokkal.

HU-ÁBTL-4.1. A-720/1. A Horthy-rendszer
jobboldali szervezetei.

HU-ÁBTL-4.1. A-879. 1919-es fehérterroristák
anyaga.

HU-ÁBTL-4.1. A-881. Rongyos gárdisták,
szabadcsapatok, különítményesek anyaga.

HU-ÁBTL-4.1. A-1047. Fehérház Bajtársi
Egyesület, Anti-Bolsevista Comité.

HU-ÁBTL-4.1. A-2124. Volt horthysta titkos
szervezetek.

HU-ÁBTL-V-93302. Wünscher Frigyes.

Bundesarchiv, Berlin (BArch)

BArch-R 1507/2129. Bajor sörpuccs.

BArch-R 1507/400. Organisation Escherich.
Orgesch Orka.

BArch-R 707/142. A bajor–magyar kapcsolatokra
vonatkozó iratok.

Budapest Főváros Levéltára, Budapest (HU-BFL)

HU-BFL-IV-1407-b-XI. üo.-151/1922. A
Budapesti Főkapitányság főkapitányi jelentése
Budapest székesfőváros tanácsának.

HU-BFL-VI-15-c-205/1945. A Magyar
Államrendőrség Budapesti Főkapitányság

Államrendészeti Osztálya jelentése a Kettőskereszt
Vérszövetség feloszlott egyesület adatai
tárgyában Budapest főváros főpolgármesteréhez,
Budapest, 1945. december 3.

HU-BFL-VII-1-d-10935/1924. Keő-Kucsera
István büntetőpere.

HU-BFL-VII-5-c-8821/1920. Illy László és társai
büntetőpere.

HU-BFL-VII-5-c-16193/1923. Márffy József és
társai büntetőpere.

HU-BFL-VII-5-c-11717/1923. Bedő József és
Dula József büntetőpere.

HU-BFL-VII-5-c-10559/1925. A Kovács testvérek
büntetőpere.

HU-BFL-VII-5-c-198/1940. Kiss Gábor Jenő
pere.

HU-BFL-VII-18-d-8963/1925. Kmetty Károly
büntetőpere.

HU-BFL-VII-18-d-1923-03/041. Apor Viktor és
társai büntetőpere.

HU-BFL-VII-18-d-1923-03/0610. Ulain Ferenc és
társai büntetőpere.

HU-BFL-VII-18-d-193/1926. Windischgrätz Lajos
és társai pere.

HU-BFL-VII-101-c-fegyenc-I-8184. Márffy József fogolytörzskönyve.

HU-BFL-XXV-1-a-659/1946. Balogh Ferenc büntetőpere.

HU-BFL-XXV-1-a-1945/778. Budaváry László büntetőpere.

HU-BFL-XXV-1-b-4587/1946. Márffy József igazolási eljárása.

HU-BFL-XXV-2-b-8311/1947. Dr. Minich József igazolási eljárása.

HU-BFL-XXV-2-b-4767/1946. Kovarcz Emil népügyészégi büntetőpere.

HU-BFL-VII-5-e-1949/20630. Héjjas Iván és társai népbírósági büntetőpere.

Hadtörténelmi Levéltár, Budapest (HU-HL)

HU-HL-VKF. A Magyar Királyi Honvéd Vezérkar Főnöke Levéltára, 1919–1945.

Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád Megyei Levéltára, Szeged (HU-MNL-CSML)

HU-MNL-CSML-XXV-8-5-d-NB-148/1945.

Piroska János háborús és népellenes büntette.

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára,
Budapest (HU-MNL-OL)

HU-MNL-OL-K 27. Minisztertanácsi
jegyzőkönyvek, 1867–1944.

HU-MNL-OL-MOL-K 64-1920-2-60.

Külügyminisztérium – Politikai Osztály rezervált
iratai – Megállapodás az elszakadt részeken
folytatandó irredenta szervezéséről, 1920.

HU-MNL-OL-K 64-1920-41-515.

Külügyminisztérium – Politikai Osztály rezervált
iratai – Előterjesztés a külügyminiszter részére az
elcsatolt területeken megvalósítandó diverziós és
terrorcselekményekről, 1920.

HU-MNL-OL-K 64-1921-41-187.

Külügyminisztérium – Politikai Osztály rezervált
iratai – Feljegyzés az elcsatolt területeken
folytatandó diverziós tevékenységről, 1921.

HU-MNL-OL-K-64-1921-41-199.

Külügyminisztérium – Politikai Osztály rezervált
iratai – Schitler vezérkari alezredes feljegyzése a
német és a magyar irredenta szervezetek közötti
együttműködés tárgyában, 1921.

HU-MNL-OL-K-64-1921-41-221.

Külügyminisztérium – Politikai Osztály rezervált

iratai – Jelentés a német ORKA és Orgesch irredenta szervezetekkel való tárgyalásról, 1921.

HU-MNL-OL-K 64-1923-41-81.

Külügyminisztérium – Politikai Osztály rezervált iratai – Masirevich Szilárd bécsi magyar követ számjeltávirata a külügyminiszter részére, melyben arról számol be, hogy Ludendorff német tábornok nála járt, és titkos tárgyalást kezdeményezett Siménfalvy ezredessel, mint a kormányzó bizalmi emberével, Bécs, 1923. február 6.

HU-MNL-OL-K 65 – Külügyminisztérium – Politikai osztály – „D” (defenzív) referatúra iratai.

HU-MNL-OL-K 67. Külügyminisztérium – Politikai hírszolgálati osztály.

HU-MNL-OL-K 149-1926-6-3473.

Belügyminisztérium rezervált iratai – A Magyar Királyi Belügyminisztérium bizalmas körlevele a törvényhatóságoknak és a rendőrkapitányságoknak a Nemzeti Munkavédelmi Tartalék a megszűnt Kettőskereszt Vérszövetséggel való kapcsolatba hozása tárgyában, Budapest, 1926. március 5.

HU-MNL-OL-K 149-1926-6-4250.

Belügyminisztérium rezervált iratai – A titkos társaságok felfedése, 1926.

- HU-MNL-OL-K 149-1924-1-2042.
Belügyminisztérium rezervált iratai – Siménfalvy
Tihamér vszkt. ezredes felterjesztése a Kormányzó
Katonai Irodájához Károlyi Mihály szabadkai
tartózkodásáról, Budapest, 1924. október 1.
- HU-MNL-OL-K 429-1926. 05. 07.–10. 14. A
Magyar Távirati Iroda – Napi hírek – Frankper,
1926. május–október.
- HU-MNL-OL-KS 274-f-11. cs.-44. őrzési egység.
Jelentés az Etelközi Szövetségről.
- HU-MNL-OL-K 429. Belügyminisztériumi levéltár
– Kozma Miklós iratai.
- HU-MNL-OL-P 1360. Magyar Országos Véderő
Egylet.
- HU-MNL-OL-P 2249-7. sorozat. Ébredő
Magyarok Egyesülete.
- HU-MNL-OL-P 2249-47. sorozat. Turáni
Vadászok Országos Egyesülete.
- HU-MNL-OL-P 2249-61. sorozat. Fehérház
Bajtársi Egyesület.
- HU-MNL-OL-P 2249-81. sorozat. Magyar
Fajvédők Országos Szövetsége.

Politisches Archiv, Berlin, (PA)

PA-AA-(B)-R 30531-Bd. 1. Szigorúan titkos bizalmas jelentés Budapestről a német–magyar jobboldali együttműködésről, 1923. augusztus 23.

PA-AA-(B)-R-30531-Bd. 1. Boltze német követségi titkár szigorúan bizalmas feljegyzése az Ulain-ügyről, 1923. november 10.

PA-AA-(B)-R-30531-Bd. 1. A német külügyminisztérium átirata a közrendvédelmi felügyeletet ellátó birodalmi megbízottnak, 1923. november 14.

PA-AA-(B)-R 30531-Bd. 1. Welczeck budapesti német nagykövet jelentése a Külügyi Hivatalnak az Ulain-ügyről, 1924. január 26.

Szakirodalmi források

ABLONCZY Balázs, Teleki Pál, Budapest, Osiris Kiadó, 2005.

ABLONCZY Balázs, A frankhamisítás. Hálók, személyek, döntések, *Múltunk*, 2008/1, 29–56.

ABLONCZY Balázs, *Keletre, magyar! A magyar turanizmus története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2016.

ABLONCZY Balázs, *A miniszterelnök élete és halála. Teleki Pál (1879–1941)*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2018.

ABLONCZY Balázs, *Ismeretlen Trianon*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2020.

ÁDÁM T. István, *A nyugat-magyarországi felkelés története*, Budapest, Külpolitika Kiadása, 1935.

A Horthy-korszak Magyarországja jugoszláv szemmel. Délszláv levéltári források 1919–1941, forráskiad. HORNYÁK Árpád, Pécs–Budapest, Kronosz Kiadó – MTA BTK Történettudományi Intézet, 2016.

ANDAHÁZI SZEGHY Viktor, Trianontól Bledig. A Magyar Királyi Honvédség szervezése és lehetőségei 1920–1938 között, *Hadtudomány*, 2019/3, 15–23.

Christopher ANDREW, *The Secret World. A History of Intelligence*, London, Penguin Books, 2019.

ANGYAL Béla, Magyar szervezetek és mozgalmak Csehszlovákiában 1918–1921. I. rész, *Fórum*, 2000/1, 13–20.

ANGYAL Béla, *Érdekvédelem és önszerveződés. Fejezetek a csehszlovákiai magyar pártpolitika történetéből*, Dunaszerdahely, Fórum Intézet – Lilium Aurum Kiadó, 2002.

ÁROKAY Lajos, Az önálló magyar katonai attaséi szolgálat előzményei 1918–1919, *Hadtörténelmi Közlemények*, 1983/1, 73–95.

ÁROKAY Lajos, A rejtett magyar katonai attaséi szolgálat első állomáshelyeinek felállítása, 1920–1923, *Hadtörténelmi Közlemények*, 1983/3, 356–381.

ÁROKAY Lajos, A rejtett magyar katonai attaséi szolgálat tevékenysége 1923–1928 között, *Hadtörténelmi Közlemények*, 1983/4, 574–592.

A Wilhelmstrasse és Magyarország. Német diplomáciai iratok Magyarországról (1918–1934). I. kötet. *Az 1920-as évek*, forráskiad. NÉMETH István, Budapest, magánkiadás, 2017.

A XX. század magyar beszédei, szerk. Vajda Barnabás, Budapest, Agave Kiadó, 2007.

Az Endre–Baky–Jaross-per, forráskiad KARSAI László, MOLNÁR Judit, Budapest, Cserépfalvi Kiadó, 1994.

B. STENGE Csaba, Fejezetek a Rongyos Gárda kárpátaljai bevetésének történetéből, I. A salánki megadás, *Acta Academia Beregsasiensis*, 17. évf. 2018, 39–66.

B. STENGE Csaba, Magyar hadműveletek Kárpátalja visszacsatolása során, 1939. március. II. fázis (I. rész), *Sereg Szemle*, 2018/2, 106–114.

B. STENGE Csaba, Magyar hadműveletek Kárpátalja visszacsatolása során, 1939. március. II. fázis (II. rész), *Sereg Szemle*, 2018/3–4, 121–129.

B. STENGE Csaba, Fejezetek a Rongyos Gárda kárpátaljai bevetésének történetéből II. Térképhelyesbítő a „vízkereszti csatában”, 1939. január 6-án, *Limes*, 2020/7, 43–58.

BALLA Tibor, A trianoni békediktátum és az önálló magyar haderő, *Honvédségi Szemle*, 2020/3, 109–122.

BARTHA Ákos, Bajcsy-Zsilinszky Endre. Életút és utóélet, Budapest, MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2020.

BARTHA Ákos, Az utolsó csepp a pohárban. Soltra József rendőr meggyilkolása, in *Csoportosulás, lázadás és a társadalom terrorizálása*. (Rendészettörténeti Tanulmányok 2.), szerk. JÁMBOR Orsolya Ilona–TARJÁN G. Gábor, Budapest, Rendőrség Tudományos Tanácsa, 2019, 28–44.

BARTHA Ákos, Fajvédelem és ellenállás, *Regio*, 2021/2, 251–271.

BARTHA Ákos, *Véres város. Fegyveres ellenállás Budapesten, 1944–1945*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2021.

BARTHA Ákos, A magyar fajvédelem útjai a második világháború idején, in *Trianon után. Politikai gondolkodás és történetírás*, szerk. HÓNICH Henrik, Budapest, Századvég Kiadó, 2022, 187–210.

BARTHA Ákos, *Törzsökösök, rongyosok, turániak. Németellenes magyar fajvédelem 1938–1945*, Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2023.

BARTHA Ákos – PÓCS Nándor – SZÉCSÉNYI András, Egy hosszan „ébredő” túlélőművész. Zsabka Kálmán pályarajza (1897–1971) I. rész, *Múltunk*, 2019/2, 138–180.; II. rész: *Múltunk*, 2019/3, 234–276.

BELLÉR Béla, *Az ellenforradalom nemzetiségi politikájának kialakulása*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1975.

Bethlen István titkos iratai, forráskiad. SZINAI Miklós – SZÚCS László, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1972.

BODÓ Béla, The White Terror in Hungary. The Social World of Paramilitary Groups, *Austrian History Yearbook*, 2011/42, 133–163.

BODÓ Béla, Héjjas Iván. Egy ellenforradalmár élete, *2000*, 2010/10, 9–27.

BODÓ Béla, Pál Prónay. *Palamilitary Violence and Anti-Semitism in Hungary, 1919–1921*, The Carl Beck Papers in Russian and East-European Studies, No. 2101, Pittsburgh, University of Pittsburgh, 2011.

BODÓ Béla, Favorites or Pariahs? The Fate of the Right-Wing Militia Men in Interwar Hungary, *Austrian History Yearbook*, 2015/46, 327–359.

BODÓ Béla, *The White Terror. Antisemitic and Political Violence in Hungary, 1919–1921*, London, Routledge, 2019.

BODÓ Béla, *A fehérterror*, Budapest, Napvilág Kiadó, 2022.

BODÓ Béla, *Oppression, Terror and „Split Legitimation”*. *The Troubled Relationship between the Conservative Authoritarian State and Its Right-wing Critics in Hungary between 1919 and 1945*, in *A Transnational History of Right-Wing Terrorism. Political Violence and the Far Right in Eastern and Western Europe since 1900*, szerk. Johannes DAFINGER – Moritz FLORIN, London, Routledge, 2022, 46–69.

BOROS Ferenc, *Magyar–csehszlovák kapcsolatok 1918–1921-ben*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1970.

BORSI-KÁLMÁN Béla, *Öt nemzedék, és ami előtte következik... A temesvári Levente-pör, 1919–1920*, Budapest, Noran Kiadó, 2006.

BORSI-KÁLMÁN Béla, *Ifj. Niamešny Mihály és a temesvári Levente-per, 1919–1920*, Budapest, Helikon Kiadó, 2010.

BORSI-KÁLMÁN Béla, *Kisfiúk a nagy viharban. A temesvári „Levente-pör” – az első román „irredenta per” története, 1919–1922*, Budapest, Kortárs Kiadó, 2020.

BOTLIK József, A nyugat-magyarországi felkelés. 1921. augusztus 28. – október 4., *Valóság*, 2007/3, 24–47, illetve 2007/4, 39–58.

BOTLIK József, *Nyugat-Magyarország sorsa, 1918–1921*, Vasszilvág, Magyar Nyugat Könyvkiadó, 2012.

BÖDŐK Gergely, *Vörös- és fehérterror Magyarországon, 1919–1921*, PhD-értekezés, Eger, Esterházy Károly Egyetem Történettudományi Doktori Iskola, 2018.

Timothy S. BROWN, *Weimar Radicals. Nazis and Communists Between Authenticity and Performance*, New York, Berghahn Books, 2009.

Csak szolgálati használatra! Iratok a Horthy-hadsereg történetéhez, 1919–1938, szerk. HETÉS Tibor, MORVA Tamásné, Budapest, Zrínyi Katonai Könyv- és Lapkiadó, 1968.

Alexander CLIFFORD, *Hindenburg, Ludendorff and Hitler. Germany's Generals and the Rise of the Nazis*, London, Pen and Sword Military, 2021.

CSAPLÁR-DEGOVICS Krisztián, „Nekünk nincsenek gyarmataink és hódítási szándékaink”. *Magyar részvétel a Monarchia gyarmatosítási törekvéseiben a Balkánon (1867–1914)*, Budapest, ELKH Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2022.

CSELÉNYI Zsuzsanna, *Az Ébredő Magyarok Egyesülete (ÉME) működése 1918–1920, Acta Academiae Paedagogicae Agriensis. Sectio Historia*, 1991/20, 51–67.

CSONKA Laura, Nemzetközi és hazai fellépés a népbiztosok megkegyelmezése érdekében, *Archívnet*, 2015/3.

https://archivnet.hu/politika/nemzetkozi_es_hazai_fellepes_a_nepbiztosok_megkegyelmezese_erdekeben.html

CSUNDERLIK Péter, *Radikálisok, ateisták, szabadgondolkodók. A Galilei Kör története (1908–1919)*, Budapest, Napvilág Kiadó, 2017.

DEMETER Gábor, *Kisállami törekvések és nagyhatalmi érdekek a Balkán-háborúk idején (1912–1913)*, Budapest, Hungarovox Kiadó, 2007.

DEMETER Gábor, *A két Balkán-háború hadtörténete (1912–1913)*, Debreceni, Kossuth Egyetemi Könyvkiadó, 2008.

DEMETER Gábor, *Diplomatic Struggle for Supremacy over the Balkan Peninsula 1878–1914*, Szófia, Institute for Historical Studies, Bulgarian Academy of Sciences, 2017.

DOBÁK Imre–REGÉNYI Kund, Hírszerzési és Kémelhárítási Szabályzat – a két világháború között, *Nemzetbiztonsági Szemle*, MMXV/I, 146–197.

Dokumentumok az 1918/19-es forradalmak Duna–Tisza közti történetéhez, szerk. ROMSICS Ignác, Kecskemét, Bács-Kiskun Megyei Levéltár, 1976.

DOMONKOS László, *A Héjjas-nyárfa árnyékában*, Budapest, Kairosz Kiadó, 2018.

DÓSA Rudolfné, *A MOVE. Egy jellegzetesen magyar fasiszta szervezet*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1972.

DROZDY Győző, *Elvett illúziók. Drozdy Győző emlékiratai*, szerk. PAKSY Zoltán, Budapest, Kossuth Kiadó, 2007.

ERDÉLYI Péter, *Képviselőtestületi választások 1929-ben Csongrádon*, (Múzeumi Kutatások Csongrád Megyében 2003), szerk. ERDÉLYI Péter – SZÚCS Judit, Szeged, Móra Ferenc Múzeum, 2002, 119–125.

ERDEŐS László, *A magyar honvédelem egy negyedszázada 1919–1944*, szerk. BABUCS Zoltán, Gödöllő, Attraktor Kiadó, 2007.

FÁBIÁN Máté, *Borbély-Maczkó Emil (1887–1945). Politikai életrajz*, PhD-értekezés, Eger, Esterházy Károly Egyetem Történelemtudományi Doktori Iskola, 2019.

FÁBIÁN Máté, *Egy fajvédő főispán. Borbély-Maczkó Emil (1887–1945)*, Budapest, Kronosz Kiadó – Magyar Történelmi Társulat, 2020.

FAZEKAS Csaba, Prohászka Ottokár és a „hungarizmus” fogalmának genezise, *Múltunk*, 2017/1, 4–34.

FEGYÓ János, *Adalékok a szélsőjobboldal fokozódó szervezkedésének történetéhez a gazdasági világválság éveiben*, in *A Magyar Munkásmozgalmi Múzeum Évkönyve, 1967–1968*, Budapest, Népművelési propaganda iroda, 1969, 261–289.

FIZIKER Róbert, *Habsburg kontra Hitler. Legitimisták az anchluss ellen, az önálló Ausztriáért*, Budapest, Gondolat Kiadó, 2010.

FODOR Miklós Zoltán, Az Etelközi Szövetség története, in *Nógrád Megyei Múzeumok Évkönyve, 2007* (XXXI.), Salgótarján, 2008, 118–156.

FORGÁCS Balázs, *Gerillák, partizánok, felkelők. Az irreguláris hadviselés elméletének története – korunk kihívásai*, Budapest, HM Zrínyi Térképészeti és Kommunikációs Szolgáltató Nonprofit Kft., 2020.

FOGARASSY László, A Prónay-Ranzenberger pör (1930–1932), *Soproni Szemle*, 1978/1, 23–40.

Norbert FREI, *National Socialist Rule in Germany. The Führer State 1933–1945*, Oxford, Oxford University Press, 1987.

GARAMI Erika, *Az 1920-as évekbeli magyarországi frankhamisítás numizmatikai vonatkozásai*, *Numizmatikai Közlöny*, 2003–2004/CII–CIII, 65–71.

GERGELY Ernő–SCHÖNWALD Pál, *A Somogyi-Bacsó-gyilkosság*, Budapest, Kossuth Kiadó, 1978.

GERGELY Jenő, Gömbös Gyula. *Politikai pályakép*, Budapest, Vince Kiadó.

GELLÉRT Ádám, Egy antiszemita hármast rablógyilkosságtól a kegyelemig, Index.hu, 2018. október 26.

https://index.hu/techtud/tortenelem/2018/10/26/mit_kezdzunk_hejjas_ivannal_100_ev_utan/

GELLÉRT Ádám, Béla Bodó: *The White Terror. Antisemitic and Political Violence in Hungary, 1919–1921*, (Mass Violence in Modern History 5.), Routledge, London–New York 2019. 333 oldal, *Századok*, 2020/4, 892–894.

GERGELY Ferenc–KISS György, *Horthy leventéi. A leventeintézmény története*, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1976.

Robert GERWARTH, *The Vanquished. Why the First World War Failed to End, 1917–1923*, Farrar, Straus and Girou, 2016.

Robert GERWARTH, *Harc a Vörös Szörnyeteggel. Ellenforradalmi erőszak Közép-Európa vereséget*

szenvedett államaiban, ford. VÁRADY Péter, in *Háború béke idején. Paramilitáris erőszak Európában az első világháború után*, szerk. Robert GERWARTH–John HORNE, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017, 71 – 92.

Robert GERWARTH–John HORNE, Paramilitarizmus az első világháború után, ford. VÁRADY Péter, in *Háború béke idején. Paramilitáris erőszak Európában az első világháború után*, szerk. Robert GERWARTH–John HORNE, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017, 13–32.

GOTTFRIED Barna, Thuróczy István és a román király elleni merénylet, *Székegyföld*, 2010/7, 79–101.

GOTTFRIED Barna–NAGY Szabolcs, *A Székegy Hadosztály története*, Csíkszereda, Csíkszereda Kiadóhivatal, 2019.

G. SOÓS Katalin, *A nyugat-magyarországi kérdés 1918–1919*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1967.

G. SOÓS Katalin, Magyar–bajor–osztrák titkos tárgyalások és együttműködés, 1920–1921, *Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae. Acta Historica*, 1967/XVII, 3–43.

G. SOÓS Katalin, *Burgenland az európai politikában 1918–1921*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1971.

GULYÁS László, *A Horthy-korszak külpolitikája. 1. Az első évek 1919–1924*, Máriabesnyő, Attraktor Kiadó, 2012.

GULYÁS Martin, Az 1945-ös csongrádi földosztás vesztesei, *Emlékeztető*, 2016/1–2, 52–68.

GYURGYÁK János, *Magyar fajvédők*, Budapest, Osiris Kiadó, 2012.

Háború béke idején. Paramilitáris erők Európában az első világháború után, szerk. Robert GERWARTH–John HORNE, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017.

Hadtudományi Lexikon. Új kötet, főszerk. KRAJNCZ Zoltán, Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2019.

HATOS Pál, *Az elátkozott köztársaság. Az 1918-as összeomlás és forradalom története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2018.

HATOS Pál, *Rosszfiúk világforradalma. Az 1919-es magyarországi tanácsköztársaság története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2021.

HATOS Pál, Veszedelmes viszonyok? A két világháború közötti katolikus–protestáns versengés történelmi kontextusai, in *Trianon után. Politikai gondolkodás és történetírás*, szerk. HÖNICH Henrik, Budapest, Századvég Kiadó, 2022, 137–166.

HETÉNYI IMRE, *Amikor a rend őre voltam*, Budapest, Pantheon Kiadás, 1941.

Ulrike Claudia HOFFMANN, „*Verräter verfallen der Feme!*” Fememorde in Bayern in den zwanziger Jahren, Köln–Weimar, Böhlau Verlag, 2000.

HOLLÓSI Gábor, Országgyűlési választási rendszer a Horthy-korszak Magyarországon, *Pro Publico Bono: Magyar Közigazgatás*, 2015/1, 115–133.

Horthy Miklós titkos iratai, forráskiad. SZINAI Miklós, SZŰCS László, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1965.

HORTHY Miklós, *Emlékirataim*, Budapest, Európa Kiadó, 1990.

HOLLÓS Ervin–LAJTOS Vera, *Horthy Miklós, a fehérek vezére*, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1985.

Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. I. Az ellenforradalom hatalomra jutása és rémuralma Magyarországon 1919–1921, forráskiad. KARSAI Elek, KUBITSCH Imre, NEMES Dezső, PAMLÉNYI Ervin, Budapest, Szikra Kiadó, 1956.

Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. II. A fasiszta rendszer kiépítése Magyarországon 1921–1924, forráskiad. KARSAI Elek, NEMES Dezső, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1959.

Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. III. Az ellenforradalmi rendszer gazdasági helyzete és politikája Magyarországon 1924–1926, forráskiad.

KARSAI Elek, NEMES Dezső, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1959.

Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. IV. Az ellenforradalmi rendszer külpolitikája 1927. január 1. – 1931. augusztus 24., forráskiad. KARSAI Elek, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1967.

Iratok az igazságszolgáltatás történetéhez 2., szerk. HORVÁTH Ibolya – SOLT Pál – SZABÓ Győző – ZANATHY János – ZINNER Tibor, Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1993.

JAGADICS Péter, A Horthy-hadsereg Nemzetvédelmi Szolgálat, *Szakmai Szemle – A Katonai Biztonsági Hivatal Tudományos Tanácsának szakmai kiadványa*, 2010/3, 191–205.

JANKOVICH Arisztid, *A Nemzeti Hadsereg (1919)*, forráskiad. GYÖRGY Sándor, Budapest, Szülőföld Könyvkiadó – Trianon Múzeum, 2019.

Nigel H. JONES, *Hitler's Heralds. The Story of the Freikorps, 1918–1923*, Dorset, Barns and Noble, 1995.

KÁDÁR Gábor–VÁGI Zoltán, *Antiszemita atrocitások, gyilkosságok, pogromok a fehérterror időszakában*, ELTE Társadalmi Konfliktusok Kutatóintézete, 2010.
http://konfliktuskutato.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=138:antiszemita-atrocitasok-gyilkosságok-pogromok-a-feherterror-idszakaban-&catid=16:esetek

KÁDÁR LYNN Katalin, *Eckhardt Tibor amerikai évei, 1941–1972*, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2006.

KÁNTÁS Balázs, *A Duna–Tisza közí dösszjé. Három alapvető forrás a Duna–Tisza közí paramilitáris erőszak történetéhez, 1919–1924*, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *A különítményesek nyomában. Tanulmány és források Héjjas Iván paramilitáris vezető és különítménye tevékenységéről, 1919–1923*, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *Váry Albert koronaügyész-helyettes összefoglaló jelentése a fehérterror Duna–Tisza közén*

szajlott eseményeiről, 1922, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *Konszolidáció kézigránáttal? Az Ébredő Magyarok Egyesületének antiszemita indíttatású jászkarajenői merényletéről, 1922, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.*

KÁNTÁS Balázs, *A csongrádi bombamerénylet. Sajtó- és egyéb források a Horthy-korszak egyik antiszemita terrorcselekményének kontextusához, 1923–1924, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.*

KÁNTÁS Balázs, *A Csocsó bácsi-féle összeesküvés: Apor Viktor tartalékos honvéd főhadnagy és társai hatalomátvételi terve, 1923, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.*

KÁNTÁS Balázs, *Árnyékkatonák és árnyékpolitikusok. Újabb dokumentumok a Horthy-korszak első éveinek radikális jobboldali titkos paramilitáris szervezeteinek működéséről, 1923–1926, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.*

KÁNTÁS Balázs, *Héjjas Iván paramilitáris vezető és különítménye szerepe a Duna–Tisza közti fehérterrorban, valamint az ellenük lefolytatott ügyészi vizsgálat, 1920–1922*. Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *Documenta Paramilitaria Hungarica. Tanulmány és történeti források a Kettőskereszt Vérszövetség titkos irreguláris katonai alakulat tevékenységéről. 1919–1945*, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *Fehérterror a Duna–Tisza közén: Héjjas Iván főhadnagy és különítménye tevékenysége, 1919–1921. White Terror in the Danube–Tisza Interfluve The Activities of First Lieutenant Iván Héjjas and His Detachment, 1919–1921*. Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *Milicisták, puccsisták, terrorfiúk*. Budapest, Művészeti és Irodalmi Jelen Kft., 2021.

KÁNTÁS Balázs, *Rendőrgyilkosság az Oktogonnál: Tanulmány és levéltári források Soltra József rendőr meggyilkolásának körülményeihez és politikai*

kontextusához, 1920. Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *Antibolsevizmus, irredentizmus, antiszemitaizmus, terrorizmus: A Kovács testvérek irredenta indíttatású bűncselekményei és ellentmondásos kapcsolatuk a magyar állami szervekkel, 1923–1925*. Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *A bombaper. A Horthy-korszak első éveinek egyik legnagyobb büntetőpere és politikai kontextusa, 1922–1926*. Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *„Szép napok” a Britannia Szállóban: Adatok és levéltári források a magyarországi fehérterror egyik hírhedt irreguláris katonai alakulatának fővárosi atrocitásaihoz, 1919–1920*. Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *A bombamerényletek kora: Levéltári források a Horthy-korszak első éveinek politikai terrorizmusához, 1922–1924*. Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *A Brief and Fragmented History of Radical Right-Wing Paramilitary Formations in Hungary in the 1920s*. New Delhi, AkiNik Publications, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *The Dream of the White Internationale: Secret Hungarian-German-Austrian Negotiations and Attempts of Military Cooperation, 1919–1923*. New Delhi, AkiNik Publications, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *The Period of Bomb Attacks: Paramilitary Formations and Terrorism in Hungary in the First Years of the Horthy-Era, 1922–1924*. Zittau, Weser Books, 2022.

KÁNTÁS Balázs, *A Kettőskereszt Vérszövetség: Egy titkos irreguláris katonai szervezet tevékenysége az 1920-as évek Magyarországon. The Double Cross Blood Union: A Secret Irregular Military Formation and its Activity in Hungary During the 1920s*. Budapest, Line Design Kiadó, (Rerum Fides 4.), 2022.

KÁNTÁS Balázs, Héjjas Iván. *Vázlat egy magyar radikális jobboldali katonatiszt-politikus életrajzához és*

kapcsolatrendszeréhez, Budapest, Hungarovox Kiadó, 2022.

KÁNTÁS Balázs, *Rongyosan és titkosan a hazáért. Töredékek a két világháború közötti irreguláris katonai alakulatok és különleges katonai műveletek történetéből*, Budapest, Hungarovox Kiadó, 2022.

KARSAI Elek, *Számjeltávirat valamennyi magyar királyi követségnek*, Budapest, Táncsics Kiadó, 1969.

KARSAI László, *Szálasi Ferenc. Politikai életrajz*, Budapest, Balassi Kiadó, 2016.

Janet KERÉKES, *Álarcosbál a Fehér Keresztben. A zsidó asszimiláció*, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2018.

KERÉKES Lajos, Olaszország, Magyarország és az osztrák Heimwehr-mozgalom, *Történelmi Szemle*, 1961/2, 199–216.

KERÉKES Lajos, *Ausztria történelme 1918–1955*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1966.

KERÉKES Lajos, *Hitler-puccs a sörházban*, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1976.

KEREPESZKI Róbert, A politikai és társadalmi élet határán. A Társadalmi Egyesületek Szövetsége a Horthy-korszakban, in „...nem leleplezni, hanem megismerni és megérteni”. *Tanulmányok a 60 éves Romsics Ignác tiszteletére*, szerk. GEBEI Sándor – IFJ. BERTÉNYI Iván – RAINER M. János, Eger, Esterházy Károly Főiskola, 373–388.

KEREPESZKI Róbert, *A Turul Szövetség 1919–1945. Egyetemi ifjúság és jobboldali radikalizmus a Horthy-korszakban*, Máriabesnyő, Attraktor Kiadó, 2012.

KEREPESZKI Róbert, *A Vitézi Rend, 1920–1945*, Máriabesnyő, Attraktor Kiadó, 2013.

KEREPESZKI Róbert, *Darányi Kálmán. Pályakép, személyiség, korrajz*, Budapest, Kronosz Kiadó, 2018.

David KING, *The Trial of Adolf Hitler. The Beer Hall Putsch and the Rise of the Nazi Germany*, London – New York, W. W. Norton and Company, 2017.

KIRSCHNER Béla, *A „szak szervezeti kormány” hat napja, 1919*, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1968.

KOLONTÁRY Attila, *Alekszej von Lampe, Vrangél báró katonai képviselője Magyarországon*, Pécs, PTE BTK Történettudományi Intézet – Modernkori Oroszország és Szovjetunió Történeti Kutatócsoport, (MOSZT-füzetek 1.), 2015.

KOMORÓCZY Géza, *A zsidók története Magyarországon. II. 1849-től a jelenkorig*, Pozsony, Kalligram, 2012.

KONOK Péter, Az erőszak kérdései 1919–1920-ban. Vörösteror–fehérterror, *Múltunk*, 2010/3, 72–91.

KÓRÓDI Máté, *Adattár a Magyar Nemzeti Hadsereg különítményes csoportjai és más fegyveres szervek által elkövetett gyilkosságokról, 1919. augusztus 3. – 1921. október 23.*, Budapest, Clio Intézet, (Clio Kötetek 2.), 2020.

KOVÁCS Tamás, Adalékok a Magyar Királyi Külügyminisztérium szerepéhez az

államvédelemben és az államrendészetben, *Fons*, 2008/1, 81–94.

KOVÁCS Tamás, Az ellenforradalmi rendszer politikai rendészetének genezise, 1919–1921, *Múltunk*, 2009/2, 64–92, 75.

KOVÁCS Tamás, *Megfigyelés, internálás, deportálás. Az internálás és a toloncolás kérdésköre a két világháború között, különös tekintettel a II. világháború korára*, PhD-értekezés, Pécs, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Interdiszciplináris Doktori Iskola, 2013.

KOVÁCS Tamás, A Nemzeti Hadsereg és a tiszti különítmények, in *Csoportosulás, lázadás és a társadalom terrorizálása. (Rendészettörténeti Tanulmányok 2.)*, szerk. JÁMBOR Orsolya Ilona – TARJÁN G. Gábor, Budapest, Rendőrség Tudományos Tanácsa, 2019, 151–172.

KOVÁCS Tamás, *A Honvédelmi Minisztérium „T” Szervének létrejötte és működése, avagy elhárítás és kémkedés az I. világháború végétől a bethleni*

konszolidációig, Budapest, Nemzeti Közszerolgalati Egyetem, 2020.

KOVÁCS Zoltán András, Láday Istvánnak, a Szálasi-kormány belügyminiszteriumi államtitkárának fogságban írott feljegyzései, *Lymbus*, 2008/6, 321–355.

KOVÁCS M. Mária, *Liberalizmus, radikalizmus, antiszemizmus. A magyar orvos, ügyvédi és mérnöki kar politikája 1867 és 1945 között*, Budapest, Helikon Kiadó, 2001.

KÖPFLER Balázs, Friedrich István szerepe a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjának létrejöttében és felbomlásában, *Közép-Európai Közlemények*, 2017/4, 83–100.

KŐSZEKVÁRI Tibor, *Diverzió*, Zrínyi Katonai Kiadó, 1984.

KRISTÓ NAGY István, *A nyilasok*, Budapest, Ezredvég Alapítvány, (Z-füzetek 28.), 1991.

Gabriele KRÜGER, *Die Brigade Erhardt*, Hamburg, Leibnitz Verlag, 1971.

John T. LAURIDSEN, *Nazism and the Radical Right in Austria, 1918–1934*, Kopenhága, The Royal Library – Museum Tusculanum Press, 2007.

L. NAGY Zsuzsa, *Szabadkőművesek*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1988.

L. NAGY Zsuzsa, *Egy politikus polgár portréja. Rassay Károly*, Budapest, Napvilág Kiadó, 2006.

Magyarország a második világháborúban. Lexikon A–Zs, főszerk. SIPOS Péter, Budapest, Petit Real Könyvkiadó – Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete – Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum – Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem – Magyar Hadtudományi Társaság, 1997.

Magyarországi politikai pártok lexikona, 1846–2010, főszerk. VIDA István, Budapest, Gondolat Kiadó, 2011.

Magyarország történeti kronológiája, 3. 1848–1944, szerk. BENDA Kálmán, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1983.

Magyar pokol. A magyarországi fehérterror betiltott és üldözött kiadványok tükrében, szerk. MARKOVITS Györgyi, Budapest, Magvető Könyvkiadó, 1964.

MAJOR Ákos, *Népbíráskodás és forradalmi törvényesség. Egy népbíró visszaemlékezései,* szerk. ZINNER Tibor, Budapest, Minerva Könyvkiadó, 1988.

MÁRKUS László, *A Károlyi Gyula-kormány bel- és külpolitikája,* Budapest, Akadémiai Kiadó, 1968.

MÁTHÉ Áron, *A zuglói nyilasok pere 1967. Értelmezési lehetőségek,* Budapest, Századvég Kiadó, 2014.

MÁTHÉ Áron, *A nyilaskereszt árnyéka. A magyarországi nemzetiszocializmus elmélete és gyakorlata,* Máriabesenyő, Attraktor Kiadó, 2019.

MÁTHÉ Áron, *Vörös karszalag. Ideiglenes karhatalmi osztagok 1944–1945-ben,* Budapest, Jaffa Kiadó, 2020.

Megfigyelés alatt. Dokumentumok a horthysta titkosrendőrség működéséről 1920–1944, forráskiad. BERÁNNÉ NEMES Éva, HOLLÓS Ervin, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1977.

Susanna MEINL, *Nationalsozialisten gegen Hitler. Die nationalrevolutionäre Opposition um Friedrich Wilhelm Heinz*, Berlin, Siedler Verlag, 2000.

Armin MOHLER, *Die Konservative Revolution in Deutschland 1918–1932. Ein Handbuch*, Darmstadt, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1989.

Paolo MORISI, *Hell in the Trenches. Austro-Hungarian Stormtroopers and Italian Arditi in the Great War*, Warwick, Helion and Company, 2018.

Jun NAKATA, *Der Grenz- und Landesschutz in der Weimarer Republik 1918–1933. Die geheime Aufrüstung und die deutsche Gesellschaft*, Rombach Verlag, Freiburg im Breisgau, 2002.

NÁNÁSI László, *A jogrend szolgálatában. Váry Albert élete és működése, 1875–1943*, Budapest, Magyarország Legfőbb Ügyészsége, 2015.

NÁNDORI Pál, A hirtenbergi fegyverszállítás, *Hadtörténelmi Közlemények*, 1968/4, 636–657.

NÁNDORI Pál, *A marseilles-i gyilkosság nemzetközi jogi vonatkozásai*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1972.

NEMES Dezső, *Az ellenforradalom története Magyarországon 1919–1921*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1967.

NÉMETH István, *Magyarok és németek (1914–1934)*, Budapest, magánkiadás, 2017.

NÉMETH István, *Császárságból diktatúrába. Németország a 20. század első felében*, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017.

NÉMETH István, A Wilhelmstrasse és Magyarország. Az 1920-as évek (1. rész), *Valóság*, 2017/6, 45–80.

NÉMETH István, Német haditengerészeti és légügyi lépések a versailles-i békeszerződés kijátszására a weimari köztársaság (1919–1933) éveiben, *Acta*

Academiae Agriensis. Sectio Historiae, 2017/XLIV,
523–534.

OLASZ Lajos, *A kormányzóhelyettesi intézmény története, 1941–1944*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2007.

OLASZ Lajos, *Tervek a Felvidék visszafoglalására 1920-ban, Közép-Európai Közlemények*, 2020/4, 89–114.

ORMOS Mária, *Hitler*, Budapest, T-Twins Kiadó, 1994.

ORMOS Mária, Mussolinitől Hitlerig, in *Akik nyomot hagytak a 20. századon. Diktátorok – diktatúrák*, szerk. ERÉNYI Tibor, Budapest, Napvilág Kiadó, 1997, 27–47.

ORMOS Mária, *Egy magyar médiavezér. Kozma Miklós*, Budapest, PolgArt Kiadó, 2001.

PAKSA Rudolf, Szélsőjobboldali pártok és mozgalmak a Horthy-korszakban, *Kommentár*, 2007/5, 68–75.

PAKSA Rudolf, *A magyar szélsőjobboldal története*, Budapest, Osiris Kiadó, 2012.

PAKSA Rudolf, *Magyar nemzetiszocialisták. Az 1930-as évek új szélsőjobboldali mozgalma. pártjai, politikusai, sajtója*, Budapest, Osiris Kiadó – MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, 2013.

PAKSA Rudolf, *A numerus clausus, Gróf Bethlen István és kora*, szerk. NAGY Zsejke, Budapest, Osiris Kiadó, 2014, 137–157.

PAKSA Rudolf, A fehérterror „logikája”. Események, olvasatok, kontextusok, in *Terror 1918–1919. Forradalmárok, ellenforradalmárok, megszállók*, szerk. MÜLLER ROLF–TAKÁCS TIBOR–TULIPÁN ÉVA, Budapest, Jaffa Kiadó, 2019, 217–245.

PAKSY Zoltán, *Nyilas mozgalom Magyarországon 1932–1939*, Budapest, Gondolat Kiadó, 2013.

PAPP István, *A magyar népi mozgalom története, 1920–1990*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2012.

PAPP István, *Szemek a láncban. Játzmák a magyar állambiztonság történetében*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2015.

PAPP István, *Fehér Lajos. Egy népi kommunista pályaképe*, Budapest–Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, 2018.

PÁSZTOR Mihály, *A fehérterror néhány jelensége. Pest megye 1919–1920*, Budapest, Pest Megyei Levéltár, 1985.

PATAKI Ferenc, *Az ellenforradalom hadserege 1919–1921*, Budapest, Zrínyi Kiadó, 1973.

PINTÉR István, *Ki volt Horthy Miklós?*, Budapest, Zrínyi Könyvkiadó, 1968.

PÓCS Nándor, *Varjúsereg. Kováts Tivadar és a magyar fajvédelem láthatatlan útjai*, Budapest–Pécs,

Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára –
Kronosz Kiadó, 2022.

PORKOLÁB Imre, *Az aszimmetrikus hadviselés adaptációja. A tradicionális és irreguláris hadikultúrák összecsapásainak vizsgálata*, Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2020.

PÖLÖSKEI Ferenc, *Hungary After Two Revolutions 1919–1922*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1980.

PRÓNAY Pál, *A határban a halál kaszája. Fejezetek Prónay Pál naplójából*, forráskiad. PAMLÉNYI Ervin, SZABÓ Ágnes, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1963.

PÜSKI Levente, *A Horthy-korszak szürke eminenciása. Károlyi Gyula (1871–1947)*, Pécs, Kronosz Kiadó, 2016.

PÜSKI Levente, A Horthy-korszak politikai rendszere, in *A Horthy-korszak vitatott kérdései*, Budapest, Kossuth Kiadó, 2020, 55–74.

RESPERGER István, *Die Risiken, Herausforderungen, und Bedrohungen. Die Rolle der Streitkräfte in den neuen bewaffneten Konflikten aus ungarischen Sicht*, Hamburg, Hamburg University of Applied Sciences, 2003.

RESPERGER István – KISS Álmos Péter – SOMKUTI Bálint, *Aszimmetrikus hadviselés a modern korban. Kis háborúk nagy hatással*, Budapest, Zrínyi Kiadó, 2013.

RESPERGER István, Stratégiák és fogalmak háborúja, az aszimmetrikus hadviselés hadtudományi megközelítése, *Hadtudomány*, 2016/26, 37–50.

RESPERGER István, *A válságkezelés és a hibrid hadviselés*, Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2018.

ROMSICS Ignác, Franciaország, Bethlen és a frankhamisítás, *Történelmi Szemle*, 1981/1, 67–86.

ROMSICS Ignác, *A Duna–Tisza közze hatalmi-politikai viszonyai 1918–19-ben*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1982.

ROMSICS Ignác, *A trianoni békeszerződés*, Budapest, Helikon Kiadó, 2015.

ROMSICS Ignác, *A Horthy-korszak*, Budapest, Helikon Kiadó, 2017.

ROMSICS Ignác, *A nagy háború és az 1918–1919-es magyarországi forradalmak*, Budapest, Helikon Kiadó, 2018.

ROMSICS Ignác, *Bethlen István*, Budapest, Helikon Kiadó, 2019.

ROMSICS Ignác, *Honmentők/honvesztők*, Budapest, Helikon Kiadó, 2021.

RÓNA Tamás, A kecskeméti zsinagóga és hívei, in *OR-ZSE Évkönyv 2004–2007*, szerk. SCHÖNER Alfréd, Budapest, Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem – Gabbiano Print Kft., 2008, 373–380.

RÓNA Tamás, *Judaizmus és községtörténet. Kecskemét rabbijainak működése történet-szociológiai aspektusból*, PhD-értekezés, Budapest, Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem, 2010.

RÓNA Tamás, *Előszó*, in *A magyarországi zsidóság története*, szerk. RÓNA Tamás–MEZEI Mónika, Budapest, Szent István Társulat, Budapest, 2018, 5–6.

RÓNA Tamás, *A kecskeméti zsidó hitközség alakulása, intézményei*, in *Bölcsék között időzni. A 70 éves Haraszti György köszöntése*, szerk. NAGYELA László Márk, Budapest, Jakab és Komor tér 6. Egyesület, 2018, 19–27.

RÓNA Tamás, *Bevezetés*, in KOHN Sámuel, *Kohn Schwerin Götz bajai és bács megyei főrabbi. Élet- és korrajz (1760–1852)*, forráskiad. HICSIK Dóra–NAGYELA László Márk–RÓNA Tamás, Szabadka, Minerva Könyvképző (MILKO), 2019, 5–14.

RÓNA Tamás, *Judaizmus és községtörténet. Kecskemét rabbijainak működése történet-szociológiai megközelítésben*,

Budapest, Magyarhoni Zsidó Imaegylet (ZSIMA),
2022.

RÓNA Tamás, *Az örökös éjszakája. Válogatott zsidó
vallástudományi tanulmányok*, Budapest, Magyarhoni
Zsidó Imaegylet (ZSIMA), 2022.

RÓNA Tamás, *Láss túl a falakon! Tamás Róna főrabbi
válogatott tanításai, beszédei, előadásai*, Budapest,
Magyarhoni Zsidó Imaegylet (ZSIMA), 2022.

RÓNA Tamás, *A közösség szolgálatában. Kecskemét négy neves rabbijának pályarajza a dualizmustól a Kádár-korszakig*, Budapest, Magyarhoni Zsidó Imaegylet (ZSIMA), 2022.

RÓNA Tamás, *Kiáltó folyam, avagy a hullámtörés analógiája. Róna Tamás főrabbi egybegyűjtött írásai*, Budapest, Magyarhoni Zsidó Imaegylet (ZSIMA), 2022.

RÓNA Tamás–SCHINDLER Iván, *Schindler József szegedi főrabbi emlékezete*, Szeged, Szegedi Zsidó Hitközség dr. Birnfeld Sámuel Könyvtára, 2019.

Thomas L. SAKMYSTER, *Hungary's Admiral on Horseback. Miklós Horthy, 1918–1944*, Washington, Columbia University Press, 1994.

Karin SCHAEFER, *German Military and the Weimar Republic. General Hans von Seeckt, General Erich Ludendorff and the Rise of Hitler*, London, Pen and Sword Military, 2020.

SCHUTZBACH Csaba, *Friedrich István. 100 éve történt az őszirózsás forradalom*, Veszprém, Magyar Vidék 56-os Szervezet Országos Központja, 2018.

SERFŐZŐ Lajos, A titkos társaságok és a konszolidáció 1922–1926-ban, *Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae. Acta Historica*, Tomus LVII, 1976, 3–60.

SHVOY Kálmán, *Shvoy Kálmán titkos naplója és emlékirata 1920–1945*, forráskiad. Perneki Mihály, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1983.

Jean-François SIGNIER, *Titkos társaságok*, Athenaeum Kiadó, Budapest, 2006.

SIMON István, Egy „keresztény-nemzeti” csúcsmenedzser, Wünscher Frigyes, *Múltunk*, 2006/2, 31–53.

SIPOS Péter, A konspiráció mítosza. Titkos szerveződések Magyarországon 1919–1944, *Beszélő*, 1995/29–30.

SOMBOR-SCHWEINITZER József, *Rendőrségi célkeresztben a szélsőjobb. Dr. Sombor-Schweinitzer József feljegyzése a szélsőjobboldali mozgalmakról, 1932–1943*, forráskiad. KOVÁCS Tamás, Budapest, Gondolat Kiadó, 2009.

SOÓS László, A Nemzeti Munkavédelmi Szervezet létrehozása és tevékenységének első évei, 1921–1926, *Levéltári Szemle*, 1979/1–2, 277–291.

SŐREGI Zoltán, Egy felemás diverzánshatás. Szabadcsapatok Kárpátalján 1938 őszén, *Felderítő Szemle*, 2009/4, 148–156.

SŐREGI Zoltán, Adalékok a marseille-i merénylet, *Archívnet*, 2013/4.
https://archivnet.hu/hadtortenet/adalekok_a_marseillei_merenylet_hatterehoz.html

SUBA János, Karhatalmi formációk Magyarországon 1918–1920, *Rendvédelem-történeti Füzetek*, 2008/18, 131–142.

SUBA János, A Nemzeti Hadsereg csendőralakulatai 1919–1921, *Közép-európai Közlemények*, 2015/4, 47–60.

SUBA János, Polgárőrség szervezése 1919–1921, *Rendvédelem-történeti Füzetek*, 2018/56, 131–144.

SZABÓ Ferenc SJ, *Probászka Ottokár élete és műve (1858–1927)*, Budapest, Szent István Társulat, 2007.

SZAKÁLY Sándor, A magyar katonai felső vezetés, 1938–1945, Budapest, Ister Kiadó, 2001.

SZAKÁLY Sándor, *Honvédség és tisztikar 1919–1947*, Budapest, Ister Kiadó, 2002.

SZAKÁLY Sándor, Napló, naplószerű emlékirat, emlékirat? Shvoy Kálmán titkos naplója és emlékirata 1918–1945 nyomán a naplói-író felelősségéről és a forráskritika fontosságáról, in *Emlékirat és történelem*, szerk. HORVÁTH Jenő – PRITZ Pál. Budapest, 2012. Magyar Történelmi Társulat – Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság. 82–98.

SZAKÁLY Sándor, *Az önálló magyar katonai hírszerzés és kémelhárítás létrehozása 1918–1922*, in *A XIX–XX. századi magyar állam nemzetbiztonsági testületei*, szerk. BODA József – PARÁDI József, Budapest, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság–Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, 2014, 101–116.

SZAKÁLY Sándor, *A 2. vkf. osztály, Tanulmányok a magyar katonai hírszerzés és kémelhárítás történetéről, 1918–1945*, Budapest, Magyar Napló Kiadó – VERITAS Történetkutató Intézet, 2015.

SZAKÁLY Sándor, *Az Evidenzbürotól az önálló magyar katonai hírszerzés megteremtéséig, Felderítő Szemle*, 2016/11, 64–74.

Szakmatörténeti szemelvények, forráskiad. BODA József – DOBÁK Imre – REGÉNYI Kund–SZILI László, Budapest, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, 2014.

SZÁSZ László, Bánffy Miklós. *Az erdélyi szellem arisztokratája*, Budapest, Magyar Művészeti Akadémia, 2020.

SZÁVAI Ferenc, *Az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlásának következményei. Az államutódlás vitás kérdései*, Pécs, Pro Pannonia Kiadó, 2004.

SZEKÉR Nóra, *A Magyar Közösség története*, PhD-értekezés, Budapest, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Történettudományi Doktori Iskola, 2009.

SZEKÉR Nóra, *Titkos társaság. A Magyar Testvéri Közösség Története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2017.

SZERÉNYI Ildikó – VISZKET Zoltán, Buzgó Mócsing, az igazi Trebitsch, *Archívnet*, 2006/3.
http://www.archivnet.hu/kuriozumok/buzgo_mo csing_az_igazi_trebitsch.html

TAKÁCS Tibor, *Megfigyelt, kitelepített, megfigyelt. Mikecz Ödön és a politikai rendőrség 1951 után*, in *Honukban otthontalanok. Tanulmányok az 1951. évi budapesti kitelepítések történetéből*, szerk. GYARMATI György – PALASIK Mária, Budapest–Pécs,

Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára –
Kronosz Kiadó, 2018, 251–273.

Dmitar TASIĆ, *Paramilitarism in the Balkans. Yugoslavia, Bulgaria, and Albania, 1917–1924*, Oxford, Oxford University Press, 2020.

TÓTH Attila, *Piroska János élete és festészete*, Csongrád, Magánkiadás, 2009.

TÓTH Imre, *Egy polgári arisztokrata. Kánya Kálmán (1869–1945)*, Pécs, Kronosz Kiadó, 2016.

TÓTH Imre, *Két Anschluss között. Nyugat-Magyarország és Burgenland Wilsontól Hitlerig*, Budapest, Kronosz Kiadó, 2020.

TÓTH Tibor, *Manicheizmus*. Debecen, Zikkurat-Média Kft., 2002.

TÓTH Tibor, *A hungarista mozgalom emigrációtörténete az „Út és cél” és a „Hungarista Tájékoztató” című sajtótermékek tükrében*, PhD-értekezés, témavezető prof. dr. Szakály Sándor, Debreceni Egyetem Történettudományi Doktori Iskola, 2007.

TÓTH Tibor, *A hungarista mozgalom emigrációtörténete az „Út és cél” és a „Hungarista Tájékoztató” című sajtótermékek tükrében*, Debrecen, Debrecen University Press, 2008.

TÓTH Tibor, *Társadalmi problémák a vidéki Magyarországon és szociálpolitikai viták a törvényhozásban az 1930-as években*, Budapest, Gondolat Kiadó, 2018.

TÓTH Tibor, *A Forgotten Agricultural Modernization Program from the 1930s, in Agriculture and Rural Life in Finland and Hungary*, szerk. VARGA Zsuzsanna–Anssi HALMESVIRTA, Suomen Maatalousmuseo Sarka, Helsinki, 2018, 69–78.

TÓTH Tibor, A hungarista emigráció és 1956, *Acta Acadamiæ Beregsasiensis*, 2018/1, 201–214.

TÓTH Tibor, A nemzetiszocialista Németország szociálpolitikája 1933-1939, *Debreceni Szemle*, 2018/3, 322–336.

TÓTH Tibor, Nagybirtok kontra kisbirtok. Politikai érdekütközés a hitbizományok felszámolása kapcsán az 1930-as évek közepén, *Agrártörténeti Szemle*, 2018/1–4, 131–139.

Giovanni A. TRAVAGLINO–Lisbeth DRURY, *The Secret Power of Criminal Organizations. A Social Psychological Approach*, Berlin, Springer, 2020.

TURBUCZ Dávid, *Horthy Miklós*, Budapest, Napvilág Kiadó, 2011.

TURBUCZ Dávid, *Horthy Miklós, a haditengerésztiszt*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2022.

TURBUCZ Dávid, Horthy Miklós világképe és gondolkodásmódja az első világháborút követően, in *Trianon után. Politikai gondolkodás és történetírás*, szerk. HÓNICH Henrik, Budapest, Századvég Kiadó, 2022, 167–186.

UJSZÁSZY István, *Vallomások a boltak házából. Ujszászy István vezérőrnagynak, a 2. vkf. osztály és az Államvédelmi Központ vezetőjének az ÁVH fogságában írott feljegyzései*, forráskiad. HARASZTI György,

KOVÁCS Zoltán András, SZITA Szabolcs, Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Corvina Kiadó, 2007.

UJVÁRY Gábor, „Egy európai formátumú államférfi”. *Klebelsberg Kuno (1875–1932)*, Pécs, Kronosz Kiadó, 2014.

UNGVÁRY Krisztián, Egy magyar intézmény. A „Zsidókérdést Kutató Intézet” keletkezéséhez, in *Évkönyv 2003*, XI. *Magyarország a jelenkorban*, Budapest, 1956-os Intézet, 2003, 147–163.

UNGVÁRY Krisztián, *A Horthy-rendszer mérlege. Diszkrimináció, szociálpolitika és antiszemitizmus Magyarországon 1914–1944*, Pécs, Jelenkor Kiadó – Országos Széchenyi Könyvtár, 2012.

UNGVÁRY Krisztián, *Horthy Miklós. A kormányzó és felelőssége 1920–1945*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2020.

UNGVÁRY Krisztián, *Kiugrás a történelemből. Horthy Miklós a világpolitikai színpadán*, Budapest, Open Books, 2022.

Uğur Ümit ÜNGÖR, *Paramilitarism. Mass Violence in the Shadow of the State*, Oxford, Oxford University Press, 2020.

VÁGI Zoltán, Endre László. Fajvédelem és antiszemitizmus a közigazgatási gyakorlatban 1919–1944, in *Tanulmányok a Holokausztról II.*, szerk. Randolph L. BRAHAM, Budapest, Balassi Kiadó, 2002, 81–154.

VARGA Krisztián, Az 1945 előtti politikai rendőrség Wayand Tibor detektívfelügyelő önvallomásában, *Betekintő*, 2009/1.

http://www.betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2009_1_varga_k.pdf

VARGA Krisztián, *Ellenség a baloldalon. Politikai rendőrség a Horthy-korszakban*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2015.

VARGYAI Gyula, *A biatorbágyi merénylet. Merénylet a merénylet ellen*, Budapest, Hadtörténelmi Levéltár – Paktum Nyomdaipari Társaság, 2002.

VÁRY Albert, *A vörös uralom áldozatai Magyarországon*, Vác, A Váci Királyi Országos Fegyintézet Könyomdája, 1922.

VESZPRÉMY László Bernát, „Ne hagyjátok őket elcipelni!” Zadravecz István és a holokauszt, *Sapientiana*, 2016/1, 78–91.

VESZPRÉMY László Bernát, *1921. A Horthy-rendszer megszilárdulásának története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2021.

VONYÓ József, *Jobboldali radikálisok Magyarországon 1919–1944. Tanulmányok, dokumentumok*, Budapest, Kronosz Kiadó, 2012.

VONYÓ József, Gömbös Gyula, Budapest, Napvilág Kiadó, 2014.

VONYÓ József, Gömbös Gyula és a hatalom. Egy politikussá lett katonatiszt, Budapest, Kairosz Kiadó, 2018.

Robert G. L. WAITE, *Vanguard of Nazism The Free Corps Movement In Post-War Germany 1918–1923*, New York, W. W. Norton and Company, 1969.

Bernard WASSERSTEIN, *Az igazi Trebitsch. Az átváltozóművész*, ford. MOLNÁR György, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2016.

WAYAND Tibor, *Önvallatás. Wayand Tibor fogságban írt visszaemlékezései, 1945–1946*, forráskiad. VARGA Krisztián, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, Budapest, 2019.

Thomas WIEDER, Genre fasciste. Dans les années 1920, Adolf Hitler était surveillé par les services français. La fiche rédigée sur le futur Führer dort dans une armoire des Archives nationales, *Le Monde*, 2009. november 20.

WINDISCH-GRAETZ Lajos, *Hősök és csirkefogók. Megélt történelem 1899–1964*, ford. NYIZSNYÁNSZKY Ferenc, Budapest, Athenaeum Kiadó, 2019.

ZADRAVECZ István, *Páter Zadravecz titkos naplója*, forráskiad. BORSÁNYI György, Kossuth Könyvkiadó, 1967.

ZAKAR József, Fajvédők az 1920-as évek Magyarországon, in *Tanulmányok a holokausztról V.*, szerk. Randolph L. BRAHAM, Budapest, Balassi Kiadó, 2011, 52–111.

ZEIDLER Miklós, *A revíziós gondolat*, Pozsony, Kalligram, 2009.

ZEIDLER Miklós, Külpolitika és revízió – Mindent vissza?, in *A Horthy-korszak vitatott kérdései*, Budapest, Kossuth Kiadó, 175–196.

ZINNER Tibor, Adatok a szélsőjobboldali egyesületek megalakulásának körülményeihez, *Történelmi Szemle*, 1979/3–4, 562–576.

ZINNER Tibor, Adatok az Ébredő Magyarok Egyesületének 1918. november – 1920. március közötti történetéhez, *Budapest Főváros Levéltára Közleményei*, 1978/1, 251–284.

ZINNER Tibor, Az egyesületek, pártok feloszlataása Budapesten 1945 és 1948 között 1., *Politika-Tudomány*, 1987/4, 60–77.; 2. rész: *Politika-Tudomány*, 1988/2, 76–88.

ZINNER Tibor, *Az ébredők fénykora, 1919–1923*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1989.

ZINNER Tibor, *Gyorstalpaló tanfolyam. A Büntetőbírói és Ügyészi, majd Bírói és Államügyészi Akadémia története előzményeivel és következményeivel*, Budapest, Nemzeti Emlékezet Bizottsága, 2022.

1919 és 1922 között számos rendőri jellegű katonai alakulat működött Magyarországon, melyek a polgárháborús erőszakból is kivették a részüket. Kevésbé ismert tény, de Budapesten foglalkozási alapon szervezett (postásokból, vasutasokból és egyetemi hallgatókból) karhatalmi, úgynevezett csendőrtartalék zászlóaljok is működtek. E karhatalmi, rendőri jellegű katonai formációk kevésbé éltek vissza hatalmukkal, és inkább szakmai munkát igyekeztek végezni. Azonban míg a *fehérterror*nak nevezett, első világháború utáni magyarországi polgárháború és paramilitáris erőszakhullmának időszaka után, míg az 1919 és 1921–1922 közötti időszak a „különítményes” jellegű, korlátozott állami irányítás alatt álló katonai egységek működésének és túlkapásainak, önkényeskedésének, civilek elleni erőszakos fegyveres fellépésének időszaka volt, addig 1922–1923-tól kezdve, a bethleni konszolidáció jegyében az ország különböző területein működő irreguláris katonai alakulatokat, nemzetvédelmi milíciákat Bethlen István miniszterelnök kormánya lefegyverezte és regularizálta, illetve zavaros, a polgárháborús időkre visszavezethető rendvédelmi jellegű jogosítványaikat, melyekkel gyakran éltek vissza civilek rovására, megszüntették. Létrejött ugyanakkor a Belügyminisztérium irányítása alatt álló Nemzeti Munkavédelmi Szervezet nevű, elsősorban a sztrájkok és a munkásmozgalmi szervezkedések letörésére, illetve ezzel párhuzamosan üzembiztonsági, létesítményi rendőrségi feladatok ellátására szolgáló, önkéntes félkatonai organizáció – kissé anakronisztikusan mondhatnánk, egyfajta *fehér munkásőrség* –, melynek tagjait kézfegyverekkel szerelték fel, és szolgálatban intézkedési, valamint fegyverhasználati joguk a rendőrségével egyezett meg, ezért formálisan inkább rendőri, mint katonai alakulatnak volt tekinthető. Nem hivatalosan, „befelé” azonban a haderő rejtett, tartalékos jellegű, bár csekély harcértékű kiegészítő alakulataként is funkcionált, soraiba pedig sok veterán ellenforradalmárt integráltak, és állománya nem kis részben a volt foglalkozási alapon szervezett karhatalmi alakulatok bázisán is nyugodott...